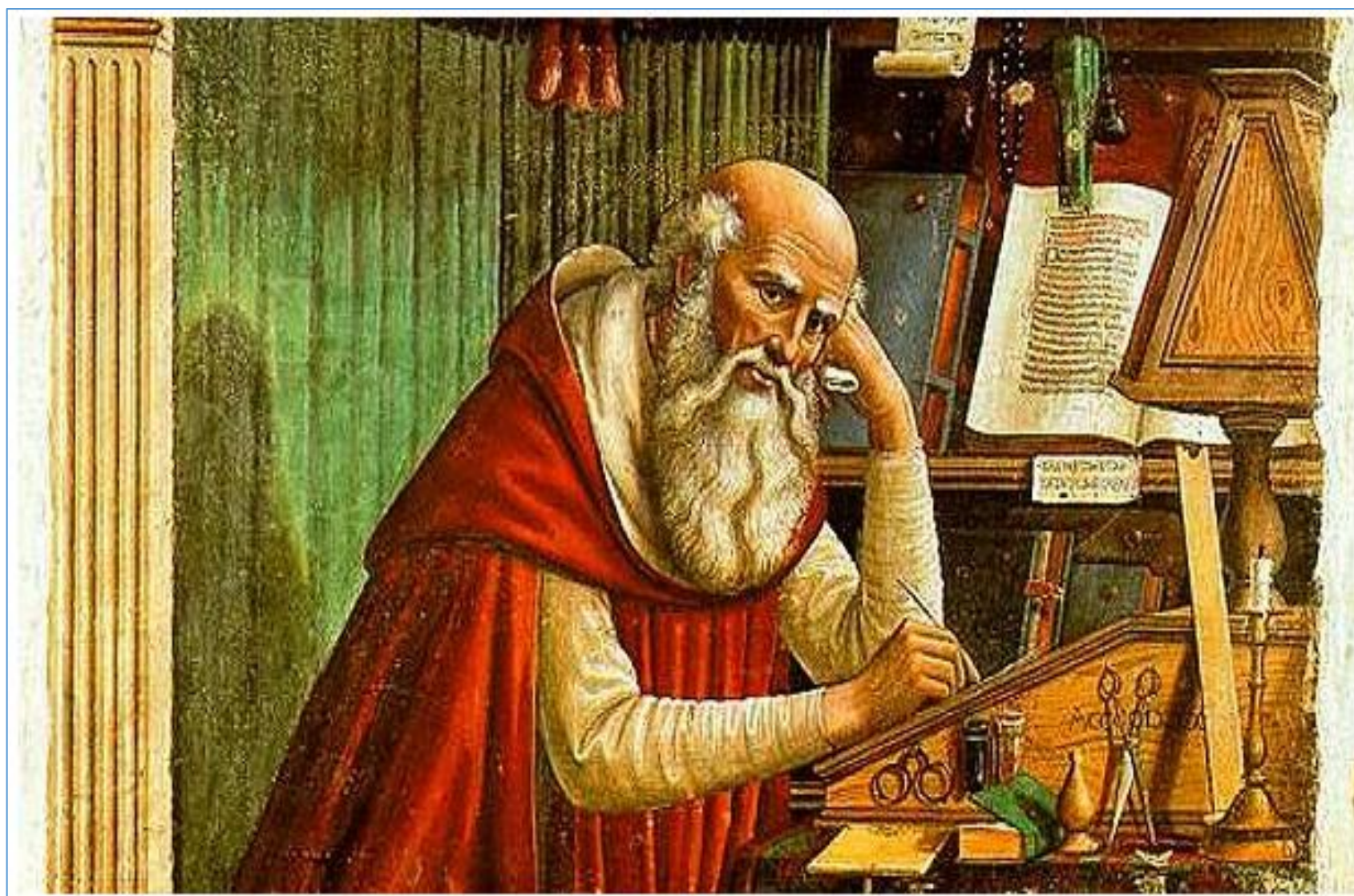

SVETI JERONIM - VELIKAN DUHA
Na diku našem rodu

**Uz 1600. godinu smrti SVETOG JERONIMA
(420. – 2020.)**

Pripremila Ruža Jozić, Gimnazija Sesvete

Zagreb, 30. rujna 2020.

SVETI JERONIM (345. – 420.)

- ***GODINA SV. JERONIMA*** - godine 2020. navršava se **1600. obljetnica smrti** jednoga od najvažnijih svetaca u povijesti kršćanstva, jednoga od najvećih velikana kršćanske kulture i europske civilizacije te jednoga od najpoznatijih i najznačajnijih svjetskih velikana rođenih na našim prostorima.
- Svijet velikane prepoznaje po mjestu njihova rođenja, a mjesto rođenja sv. Jeronima bio je prostor današnje Hrvatske i Dalmacije pa je Hrvatska njegova baštinica i promotorica.
- **Sveti Jeronim** uz Hrvate nije vezan samo rođenjem već je važan dio našega cjelokupnog povijesnog identiteta, o čemu svjedoče mnogobrojne crkve podignute njemu u čast diljem domovine i dijaspore te bogata kulturna baština.

Sveti Jeronim – velikan duha

- **Životopis sv. Jeronima** – r. u Dalmaciji, u. u Betlehemu
- **Sv. Jeronim i Hrvati** – štovanje sv. Jeronima, od Dalmacije, Istre, Međimurja do Rima i dr.
- **Jeronimofili** – Juraj Šižgorić, Marko Marulić, Petar Zoranić, Tin Ujević i drugi.
- **Sv. Jeronim – prevoditelj Biblije: *Vulgata***
- **Sv. Jeronim i glagoljaši**
- **Sv. Jeronim – motiv velikih slikara**
- **Sv. Jeronim u hrvatskoj umjetnosti**
- **Ikonomografija sv. Jeronima**
- **Crkve, instituti i oltari posvećeni sv. Jeronimu**
- **Knjige, časopisi i izvori o sv. Jeronimu**
- **Jeronimove misli i citati**

Sveti Jeronim

- Sveti Jeronim je rođen stoljećima prije dolaska Hrvata na Jadran.
- Povijest ovih prostora ne počinje stoljećem sedmim, već hrvatski narod baštini tradiciju, kulturu, a i gene onih naroda koji su ovdje živjeli prije doseljenja slavenskog naroda s hrvatskim imenom.
- Zato je vrijeme da posvjestimo svoje korijene i baštinu, koji su mnogo stariji od sedmog stoljeća i odužimo se svome velikom zemljaku svetom Jeronimu.

Sveti JERONIM

- Postoje mnoga zanimljiva pitanja koja se tiču „**Jeronima Hrvatina**“, bilo da je riječ:
- O Jeronimu na dvjema Jadranskim obalama (*Italac ili našijenac?*)
- O Jeronimu u Hrvatskoj, Europi i svijetu
- O spornom mjestu njegova rođenja?
- O njegovoj ulozi u očuvanju glagoljaštva i hrvatskoga kao liturgijskoga jezika,
- O Jeronimu prevoditelju i komentatoru Biblije
- O Jeronimu kao začetniku hagiografske književnosti
- O Jeronimu u hrvatskoj i svjetskoj likovnoj umjetnosti
- O drugim aspektima velikana hrvatske, europske i svjetske kulture.

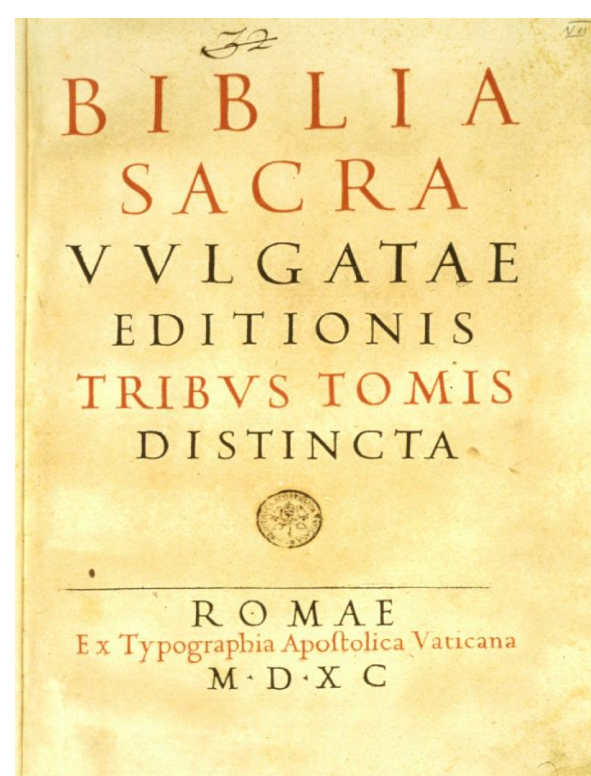
Sveti Jeronim

- **Sveti Jeronim (*Sophronius Eusebius Hieronymus*)** se rodio oko 345. ili 347. (?) u Stridonu, na granici rimskih provincija Dalmacije i Panonije, kako je sam napisao. Mjesto njegova rođenja nije točno određeno jer su Stridon 376. godine razorili Goti.
- Pretpostavlja se da je Stridon bio na mjestu Akvileje (Kalabrija u Italiji), Bosanskom Grahovu, Emoni (Ljubljana), Štrigovi (Međimurje) ili negdje u Dalmaciji, Istri...
- Jeronim opisuje u svom pismu da je: ***njegov zavičaj krševit, gdje je jedini bog trbuh, živi se od dana do dana, a svetinjom se drži onaj koji je bogatiji.***
- **JERONIMOVI** su roditelji bili dobrostojeći ilirski kršćani.
- Jeronima su kao dvanaestogodišnjeg dječaka poslali u Rim
- Jeronim je kršten u 19. godini života u Rimu.

Sveti Jeronim

- Jeronim je studirao u Rimu retoriku, filozofiju, grčki i latinski jezik kod gramatičara **Elija Donata** (Aeliusa Donatusa)
- **Sv. Jeronim ili Jerolim** (umro je 30. rujna 420. u Betlehemu) katolički svećenik, teolog, polemičar, filozof, povjesničar, crkveni naučitelj, crkveni pisac i prevoditelj - pripada istaknutim duhovnim i crkvenim ocima zapadnoga kršćanstva
- Značajno je kako je **Vulgata** sv. Jeronima utjecala na kulturnu integraciju europskih naroda i odnosu naših glagoljaša prema sv. Jeronimu, crkvenom naučitelju.

- **JERONIM** je studirao je retoriku, filozofiju, teologiju i lingvistiku u Rimu, Trieru, Akvileji, Antiohiji i Carigradu;
- Bio je tajnik pape Damaza I. u Rimu.
- U Jeronimovo vrijeme opći i zajednički jezik u Rimu bio je **grčki**.
- To vidimo i po Jeronimovu prezimenu - otac mu je bio Eusebius, a on je nakon krštenja uzeo ime **Hieronymus**, što znači Sveto ime.
- **Postao je svećenik** oko 378. g., a od 386. g. upravljao je samostanom u Betlehemu, gdje je proveo 34 godine do kraja života i napisao svoja najvažnija djela, među kojima i *Vulgata*.

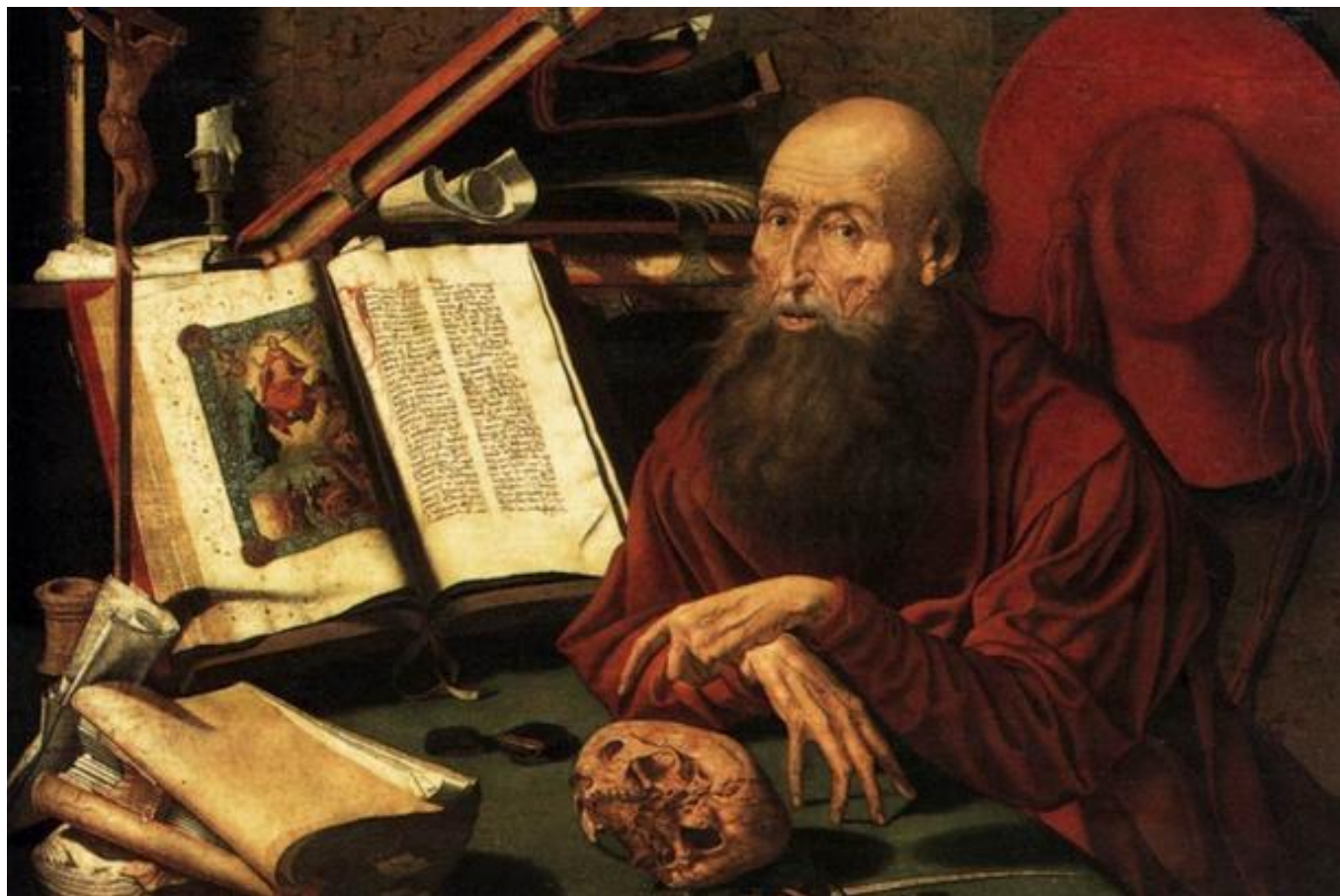

Sveti Jeronim ili Jerolim,

duhovnik, asketa, pustinjač, pokornik, pisao je teološke rasprave, dogmatsko-polemičke spise i komentare, životopise svetaca i pisma.

Nakon nekoliko godina boravka u Rimu, otputovao je s prijateljem u Galiju i nastanio se u Trieru, gdje je počeo teološke studije.

Oko 373. godine putuje kroz Trakiju i Malu Aziju na sjever Sirije. U Antiohiji, gdje je najduže ostao, suzdržavao se od proučavanja klasika i duboko je 'zaronio' u Bibliju, po nagovoru biskupa u Siriji **Apollinarisa iz Laodiceje** (310.-382.).

SVETI JERONIM

Ubrzo postaje veoma poznat kao biblijski tumač, čovjek velike učenosti, prevoditelj, trojezični egzeget, *homo trilinguis*, tj. znalac latinskoga, grčkoga i hebrejskoga jezika.

Svojim životom i djelom stoljećima nadahnjuje brojne kršćane, umjetnike i znanstvenike iz Europe i cijeloga svijeta.

Da imam sto jezika i usto usta, i gvozden glas, ne bih bio kadar ni letimice spomenuti imena sviju muka. A nisam doista ni naumio pisati povijest, već samo s malo riječi požaliti naše jade.

(Sv. Jeronim)

Kip Sv. Jeronima – Bethlehem

Biblija Septuaginta i Vulgata

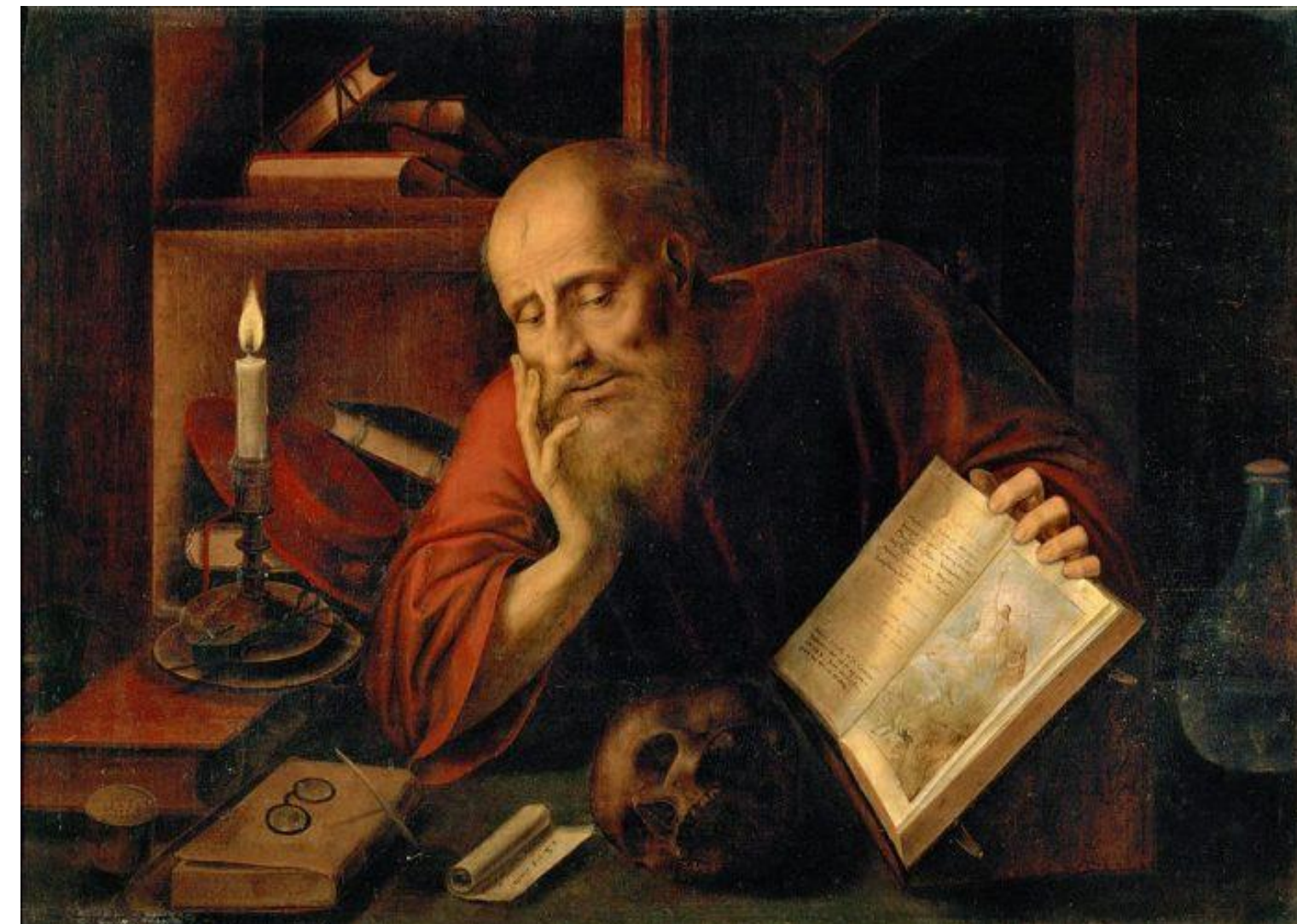
- Istočno kršćanstvo je imalo Septuagintu. Latinski jezik se teško probijao, ali sv. Jeronim je Bibliju pretočio na takav jezik da je razumije običan svijet, ljudi koji su bili nepismeni, ali su pamtili. Bilo je ljudi koji su cijelu Vulgatu znali napamet.
- U tom smislu Vulgata je u temeljima svih europskih zapadno-kršćanskih kultura.
- Papa Damaz zadužio je sv. Jeronima 382. godine da revidira starije biblijske prijevode na latinski jezik. To su bili prijevodi evanđelja, koje je završio 384. godine.
- Nakon preseljenja u Betlehem Jeronim je nastavio prevoditi Bibliju sa hebrejskoga na latinski jezik, poznat kao **Vulgata** (što znači opća, opće poznata), a naziv je dobila u XIII. stoljeću. Značajni su i njegovi komentari biblijskih knjiga: *Postanak*, *Psalmi* i *Proroci*.
- Najstariji očuvani primjerak Jeronimove *Vulgate* zove se *Codex Amiatinus* i nastao je oko 700. godine u sjevernoj Engleskoj, a danas se čuva u Biblioteci Laurenziana u Firenci.

Sv. Jeronim – prevoditeljski rad

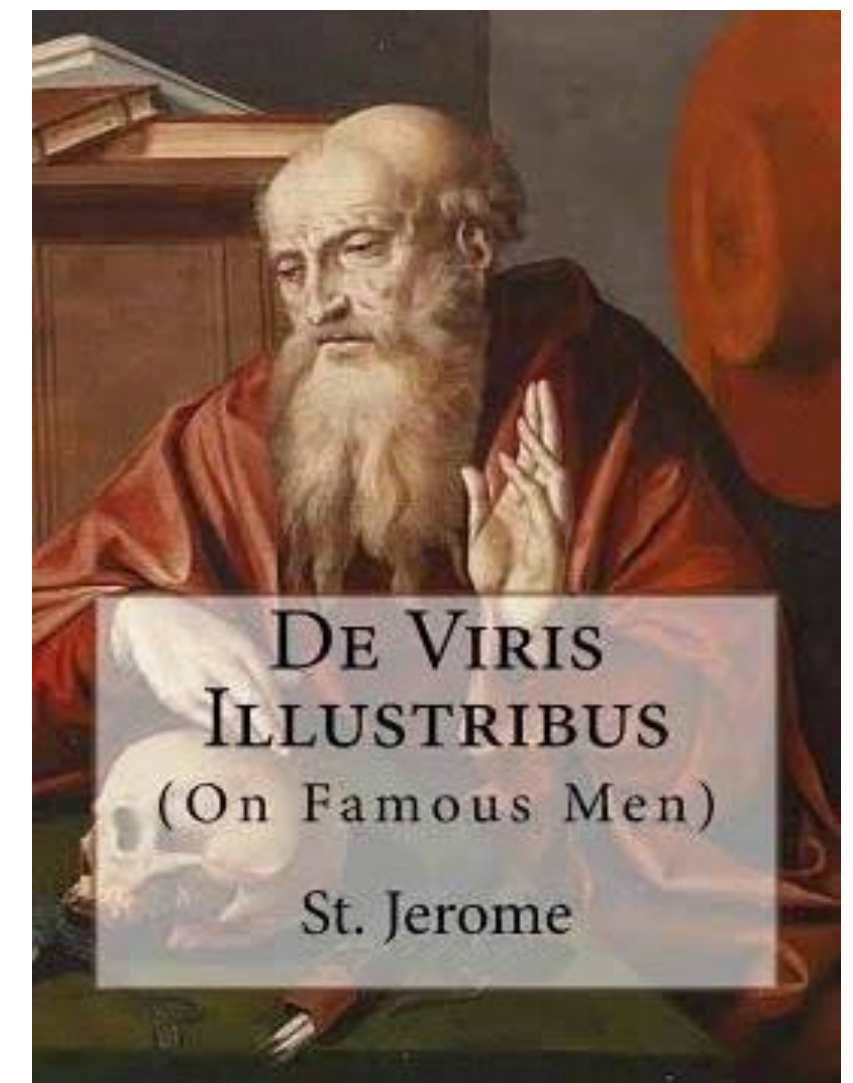
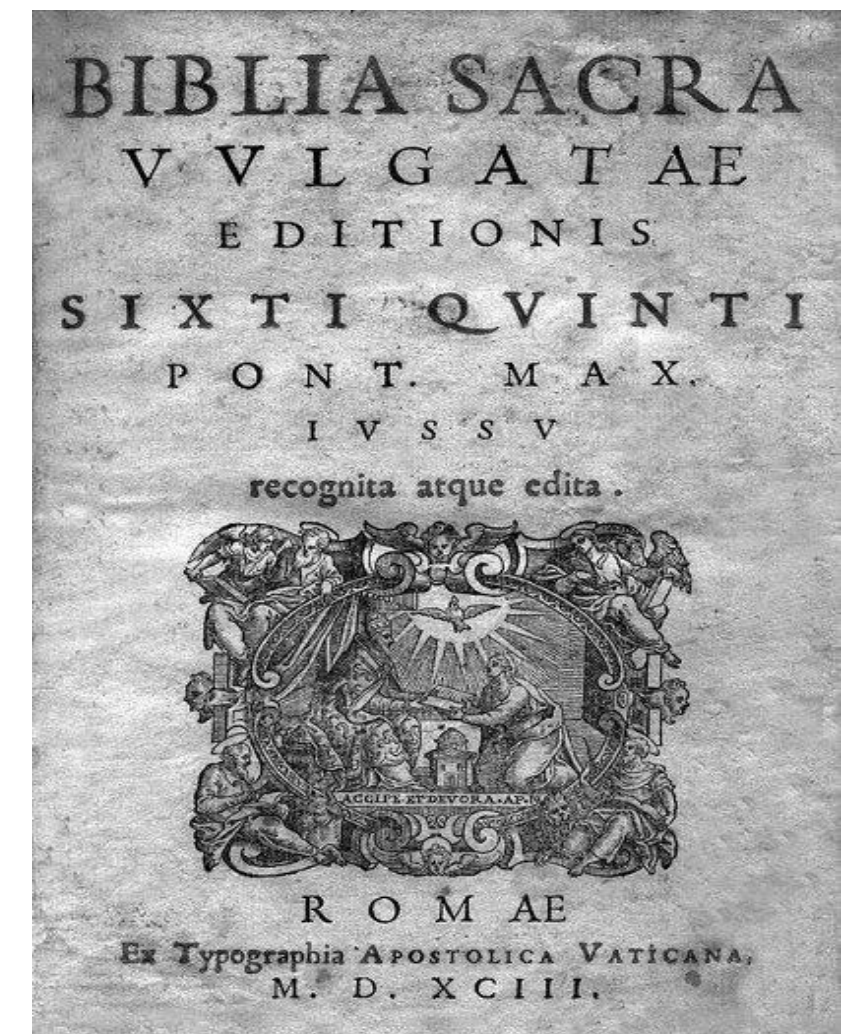
- Biblijske je komentare počeo pisati već u Akvileji, a nastavio je to u Antiohiji, gdje se dao na prevođenje cjelokupne Biblije, svih knjiga Staroga i Novoga zavjeta, što je dovršio u Betlehemu.
- Tako je nastao poznati prijevod Biblije pod nazivom *Vulgata*, koji je i danas u uporabi.
- Tu je dovršio i komentare uz sve biblijske tekstove, za čim i današnji crkveni propovjednici znaju često posegnuti.
- Njegovo pustinjačko iskustvo pokazuje se i u trima hagiografijama, *Život svetoga Pavla prvoga pustinjaka*, *Život svetoga Hilariona* te *Život Malkov*.
- Ove će hagiografije postati svojevrsnim modelom kasnije hagiografske literature.

SV. JERONIM - Crkveni otac i prevoditelj Biblije

- Najvažnije djelo sv. Jeronima je *Vulgata*, prijevod Svetog pisma s hebrejskog i grčkog na latinski jezik. Njegov prijevod postao je jednim od temelja zapadnog kršćanstva, a kao polazište kasnijih prijevoda bitno je pridonio uobličavanju pučkih jezika.
- S Jeronimovim prijevodima Biblije započinje zapadna kršćanska katolička tradicija Svetoga pisma na latinskom jeziku.

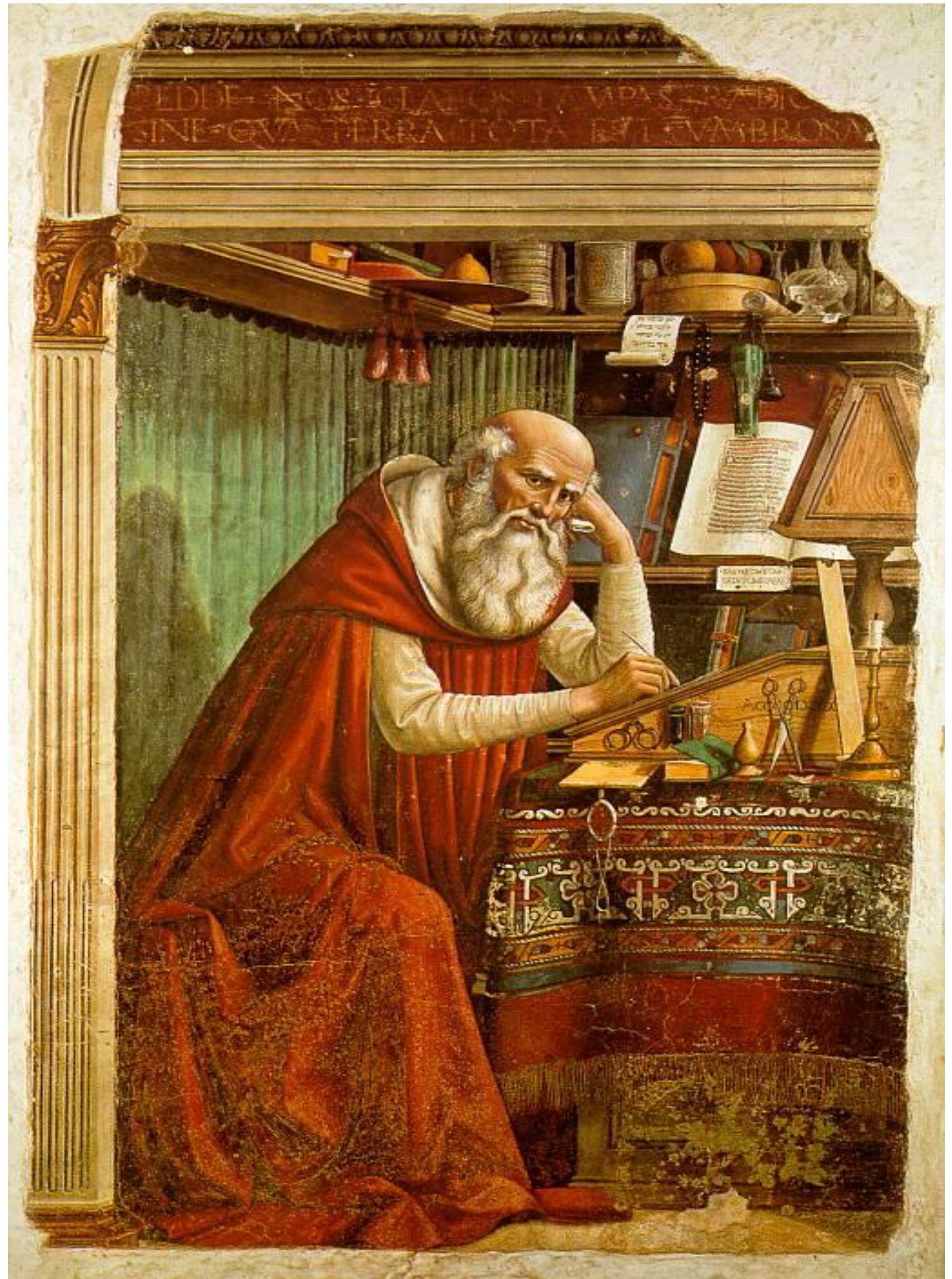

- **SVETI JERONIM** je preveo starozavjetne knjige s hebrejskog na latinski jezik, a novozavjetne knjige s grčkog na latinski jezik.
- Njegov prijevod Svetog pisma na latinski (*Vulgata*), na kojem je radio više od 20 godina, prihvaćen je kao službena verzija u Katoličkoj crkvi i vrijedio je do naših dana.
- Njegovo književno-povijesno djelo *O slavnim ljudima*, koje abecedno popisuje 135 crkvenih pisaca od početaka kršćanstva, ubraja se među **prve biografije i bibliografije**.
- O samu Jeronimu saznajemo ponešto iz prve ruke iz njegova djela *O glasovitim ljudima* („De viris illustribus“).
- Njegove su riječi bile duhovna hrana budućim mučenicima i svecima, koji su umirali za vjeru koju je Jeronim živio i propovijedao.

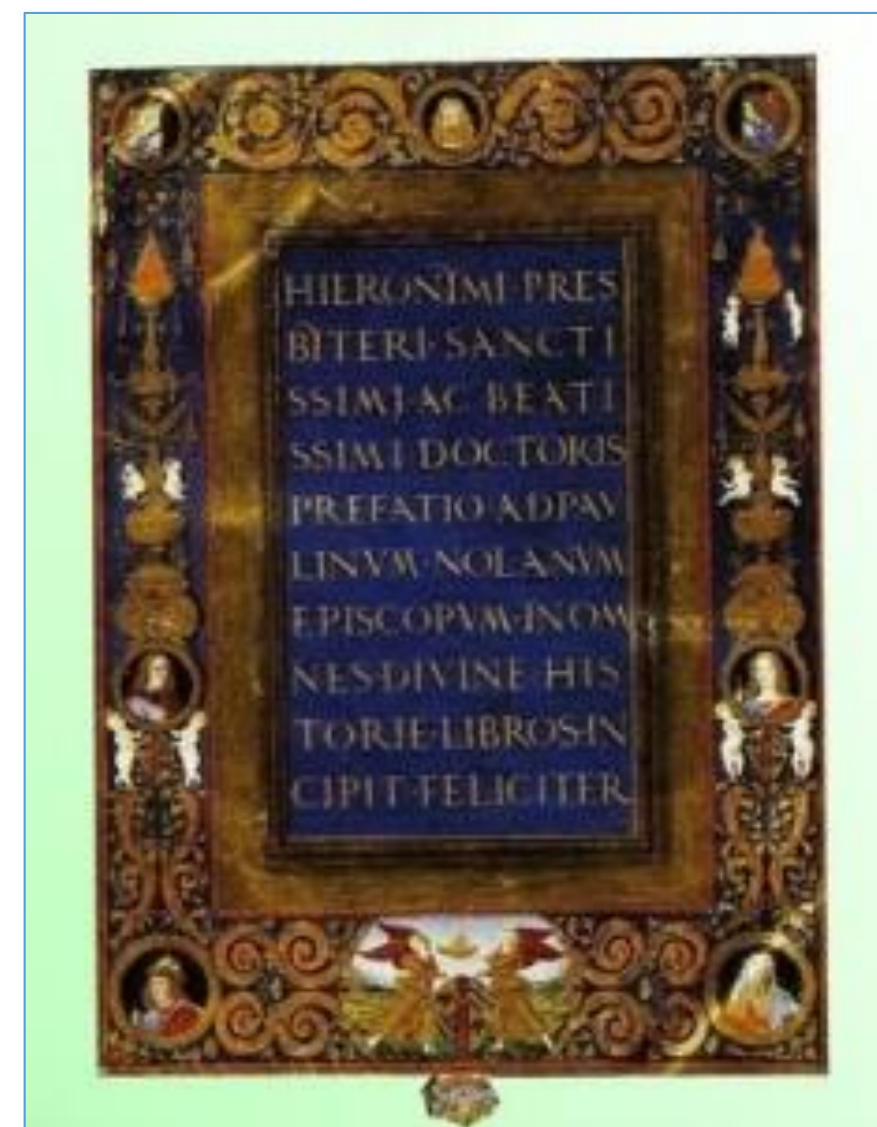
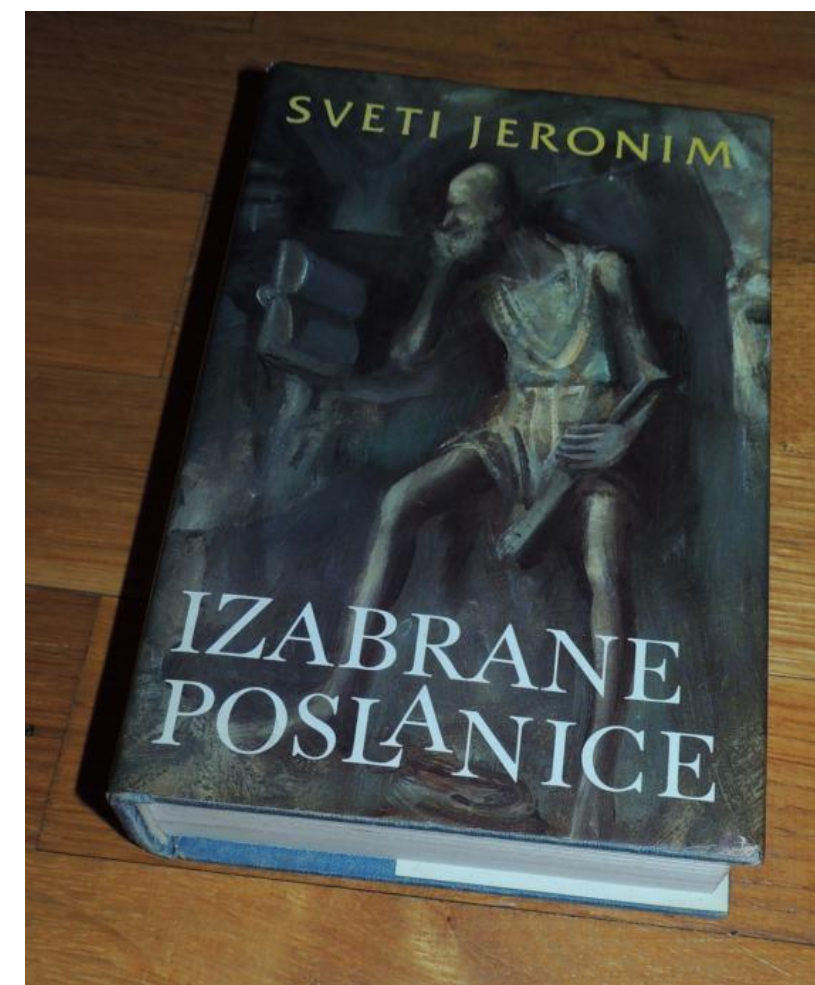

Domenico Ghirlandaio, Sveti Jeronim u svom studiju, Firenza, crkva Ognisanti, 1480.

BIBLIJA VULGATA ***svetog Jeronima***

- Njegov prijevod Biblije poznat je pod imenom ***Vulgata***, a njegove su prevedene knjige činile dio te *Vulgate*, dok su druge biblijske knjige preveli drugi učenjaci.
- Jeronim se slagao sa židovskim rabinima da knjige koje se nalaze u Septuaginti (*Mudrost, Sirah, Tobija, Judita, Baruh, Prva i Druga Makabejcima*), ne trebaju biti prihvaćene u kanon biblijskih knjiga.
- Prvo djelo koje je tiskao **Gutenberg** bila je Jeronimova *Vulgata* i to baš na Jeronimov spomendan, 30. rujna 1452. godine.

**Jan van Eyck, Sveti Jeronim,
Institut for Art, Detroit, 1442.**

**Sv. Jeronim proglašen je svecem i crkvenim ocem,
a Tridentinski sabor (1545.-1563.) proglasio ga je i
crkvenim naučiteljem, što je najveća titula koju od
službene Crkve može dobiti neka osoba.**

Sveti Jeronim, uz svetog Grgura Velikog, svetog Ambrozija i svetog Augustina Aurelija, jedan je od četiri velika crkvena oca Zapada.

- Jeronimov prijevod Biblije 604. godine prihvaćen je u zapadnoj Crkvi za pontifikata pape **Grgura Velikog**, a službeno proglašenje je dao **Tridentski sabor** (od 1545. do 1563. g.).
- Od 1907. do 1979. godine Biblija je kritički prerađena i objavljena pod nazivom *Nova Vulgata* i postala je obvezujuća za cijelu Crkvu.
- Noviji prijevodi Biblije koji su se temeljili na *Vulgati* u XX. st. bili su: *Jeruzalemska Biblija* (1973. i 1998.), te novi engleski i francuski prijevodi Biblije.
- Zahvaljujući ogromnom autoritetu sv. Jeronima – jer mu se pripisivao pronalazak glagoljskoga pisma, a ponekada i prijevod Biblije na „njegov“ tj. hrvatski materinski jezik – **stoljećima se hrvatski jezik uspijevao očuvati kao liturgijski jezik, što je prava rijetkost u okvirima Katoličke crkve.**

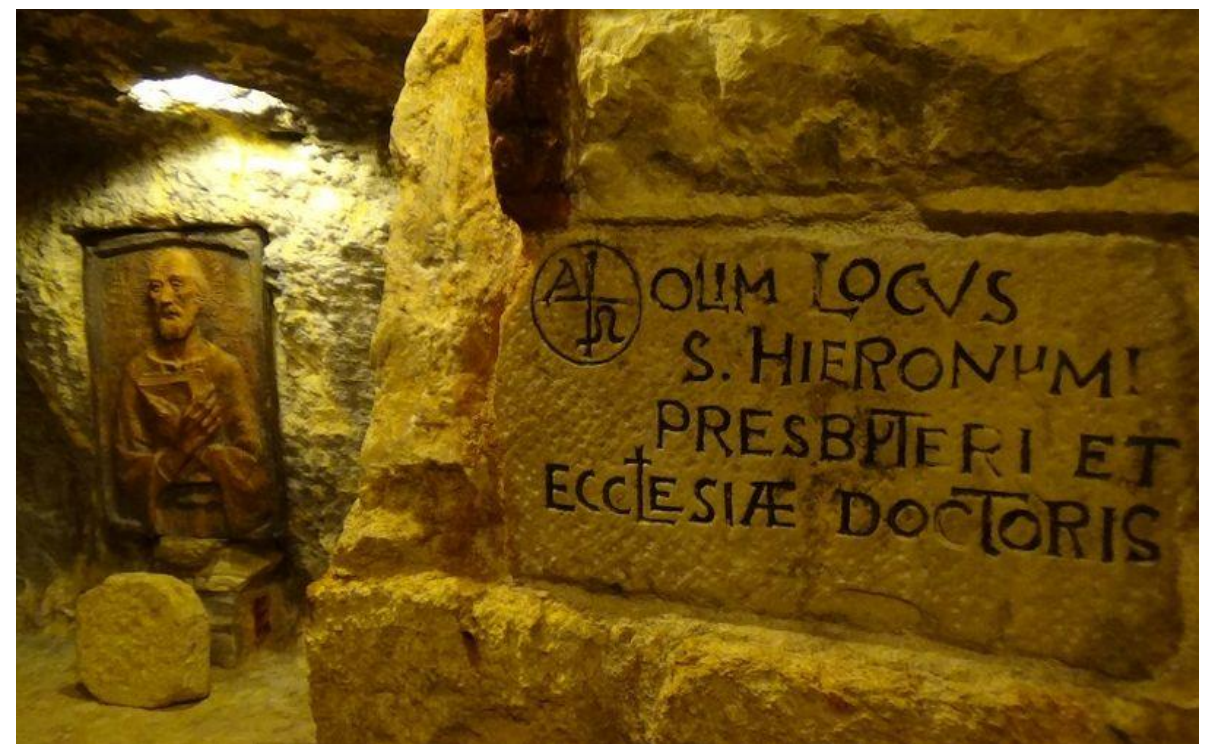
Sveti Jeronim je uz Augustina Aurelija najučeniji od latinskih crkvenih otaca.

Giovanni Bellini, Sveti Jeronim, National Gallery Washington D. C., 1505.

Albrecht Dürer, Sv. Jeronim, 1495.

Crkva sv. Katarine u Betlehemu u kojoj se nalazi kriptu i oltar sv. Jeronima; detalj iz groba sv. Jeronima

- **POSLJEDNJE JERONIMOVE GODINE** - mnoge patnje.
- Zdravlje mu se pogoršalo, vid mu je oslabio, iscrpljen, slijep i osamljen, Jeronim je nakon tolikih borbi što ih je vodio cijeli život, umro 30. rujna 420. godine u Betlehemu.
- Živopisni svetac, koji je posljednje 34 godine života proveo kao pokornik u mjestu Isusova rođenja – Betlehemu, tu je i sahranjen, a kasnije su njegove kosti prenijete u kriptu rimske bazilike Santa Maria Maggiore.

Što je sveti Jeronim Hrvatima?

Sveti Jeronim jedan je od slavni ljudi ovoga područja, jedan je od najvećih umnika rođenih na hrvatskom povijesnom tlu. Odnos Hrvata i sv. Jeronima stoljećima se preispituje i rastače. Lik velikog Dalmatinca kao pustinjaka isklesao je poznati hrvatski renesansni kipar albanskog podrijetla, Andrija Aleši, u krstionici trogirске katedrale i u crkvi sv. Jere u Splitu.

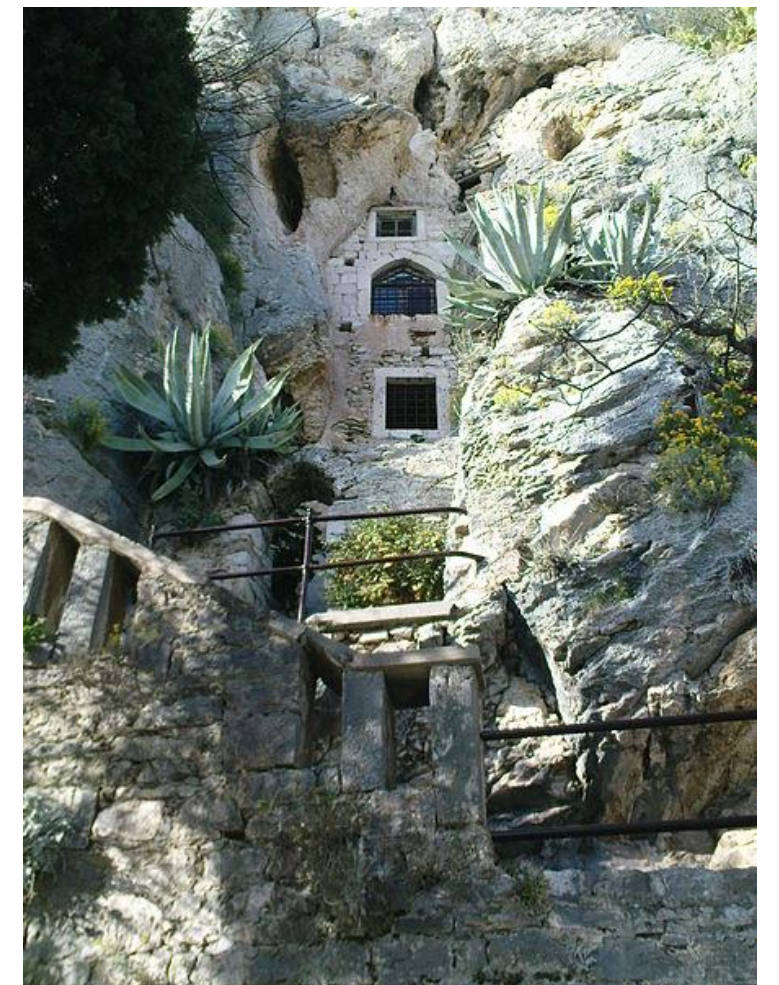

Sveti Jeronim i Hrvati

- Početkom 16. st. splitski humanist svjetskoga glasa, **Marko Marulić** (1450.-1524.) brani *našijenstvo* sv. Jeronima, jer ga se nikako ne može smatrati Talijanom kad potječe s naših prostora.
- Sredinom 19. st. splitski gradonačelnik Antonio Bajamonti dao je prikazati sv. Jeronima među dalmatinskim velikanima na stropu splitskog kazališta na Prokurativama. Freska je kasnije uništena, ali Splićani i danas hodočaste staroj crkvi sv. Jere na Marjanu, u čijoj se blizini nalazi špilja u kojoj je prema legendi i sam svetac prebivao na putu u Svetu zemlju.

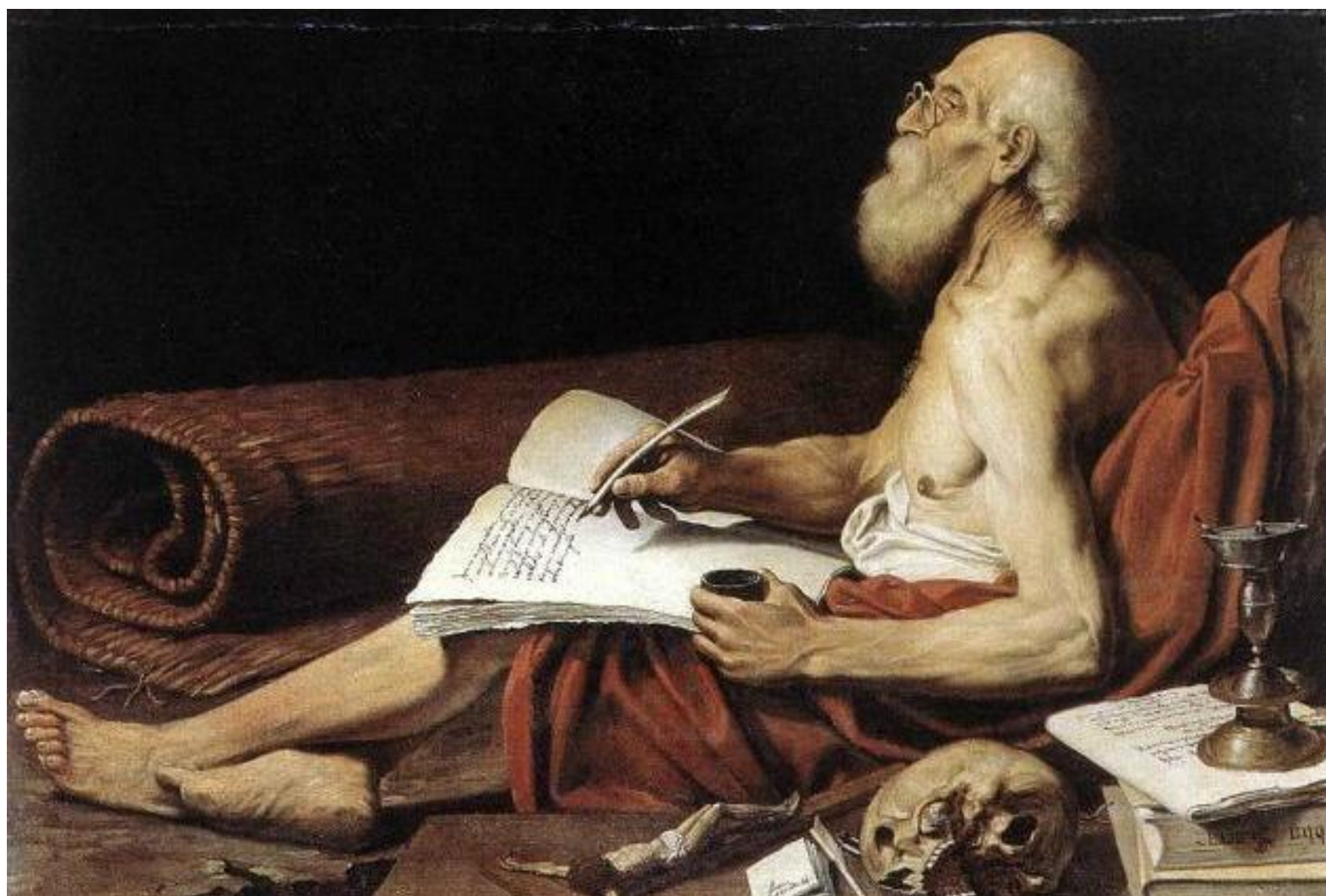

Putujući u Svetu Zemlju sv. Jeronim je boravio u špilji na Marjanu (unutrašnjost crkve na Marjanu).

Sveti Jeronim, jedan od najpoznatijih i najvažnijih svjetskih velikana rođenih na hrvatskim prostorima, značajan je ne samo za kulturu, jezik i književnost njegove domovine – Dalmacije i cijele Hrvatske – nego i na kulturu zapadnoga kršćanskoga svijeta.

*U mome zavičaju – gdje prostačka neuljudnost jest domorodna – trbuh je Bog, i živi se bez ikakve brige za svoju budućnost, i svetiji je onaj koji je bogatiji. **Sv. Jeronim***

Važnost SVETOG JERONIMA – utemeljitelja hrvatske kulturne povijesti i branitelja hrvatskog jezika

- Hrvatski latinist **Juraj Šižgorić** u svom djelu *De situ Illyriae et civitate Sibenici* navodi poznate ljude koji su rođeni u Dalmaciji, a među njima posebno ističe sv. Jeronima o kojemu piše: *A što da kažem o Jeronimu koji je biranom izobrazbom nadvisio sve crkvene učitelje, poznao grčku i hebrejsku književnost i bio dobar znalac cjelokupne teologije? Taj je muž blistao izvanredno svetim životom i proslavio se sjajnim čudesima.*
- Hrvatski renesansni pisci **Marko Marulić** ili **Petar Zoranić**, kao i znameniti protestantski **teolog Matija Vlačić Ilirik** u svojim su djelima veličali sv. Jeronima, a Marulić je energično dizao svoj glas protiv onih koji su tog velikana držali Italcem.
- Marulić se čak poistovjećivao s njim kad u djelu *Vita Divi Hieronymi*, koje je nedavno objavio Darko Novaković, kaže *On je moj, a ja sam njegov (Ille meus est, et ego suum).*

SVETI JERONIM

- Posvećena su mu mnoga naselja, župe i crkve diljem svijeta i hrvatskih krajeva (Zagreb-Maksimir, Štrigova, Klana, Rijeka, Muntić kod Ližnjana, Vižinada, Hum kod Buzeta, crkve na Krku, Cresu, Pagu (Košljun), Jasenice, Primošten Stanovi, Šibenik-Meterize, Kaštel Gomilica, Veliko Brdo kod Makarske, Pučišća na Braču, Korčula, Slano i mnoge druge u Dalmaciji i Istri).

Otočić
Košljun, Krk

Zadar,
samostan sv.
Jeronima

Samostan sv. Jeronima Pučišća na Braču

SVETI JERONIM - zaštitnik

- Zaštitnik je uglednih i zaslužnih hrvatskih udruga i ustanova kao što su: ***Hrvatski papinski zavod sv. Jeronima u Rimu, Hrvatsko književno društvo svetog Jeronima, Franjevačka provincija u Dalmaciji i Istri, hrvatska župa Chicago i mnogi samostani i crkve u Dalmaciji, Istri, Međimurju i dr.***

Crkva sv. Jeronima
u Humu u Istri

Samostan sv. Jeronima
na Cresu

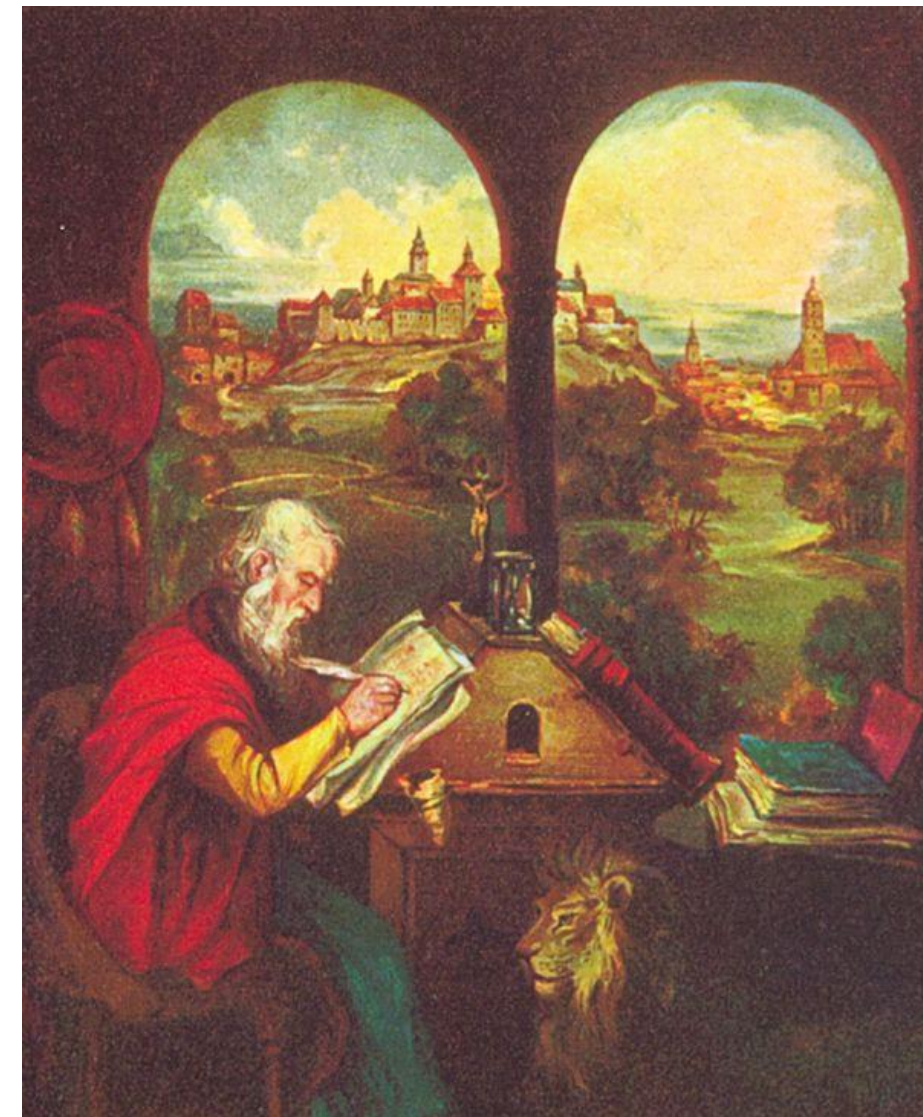
Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima

osnovao je 1868. g. prvi nadbiskup zagrebački, **kardinal Juraj Haulik** (1788.–1869.), sa željom da se ono založi za prosvjećivanje širokih narodnih slojeva kvalitetnim, pučkim knjigama sa sadržajima kojima bi se u narodu promicale vjerske, moralne i kulturne vrijednosti.

Društvo je bilo treća najstarija hrvatska kulturna ustanova, tek nešto mlađa od Akademije, a dvadeset i pet od Matice hrvatske.

Vladimir Kirin, Sveti Jeronim. (U pozadini se vidi stari Zagreb, a do nogu mu leži lav.) Ova je slika krasila naslovnicu jeronimskog godišnjaka *Danica*, od 1929. do 1945. godine.

Sveti Jeronim i glagoljaši

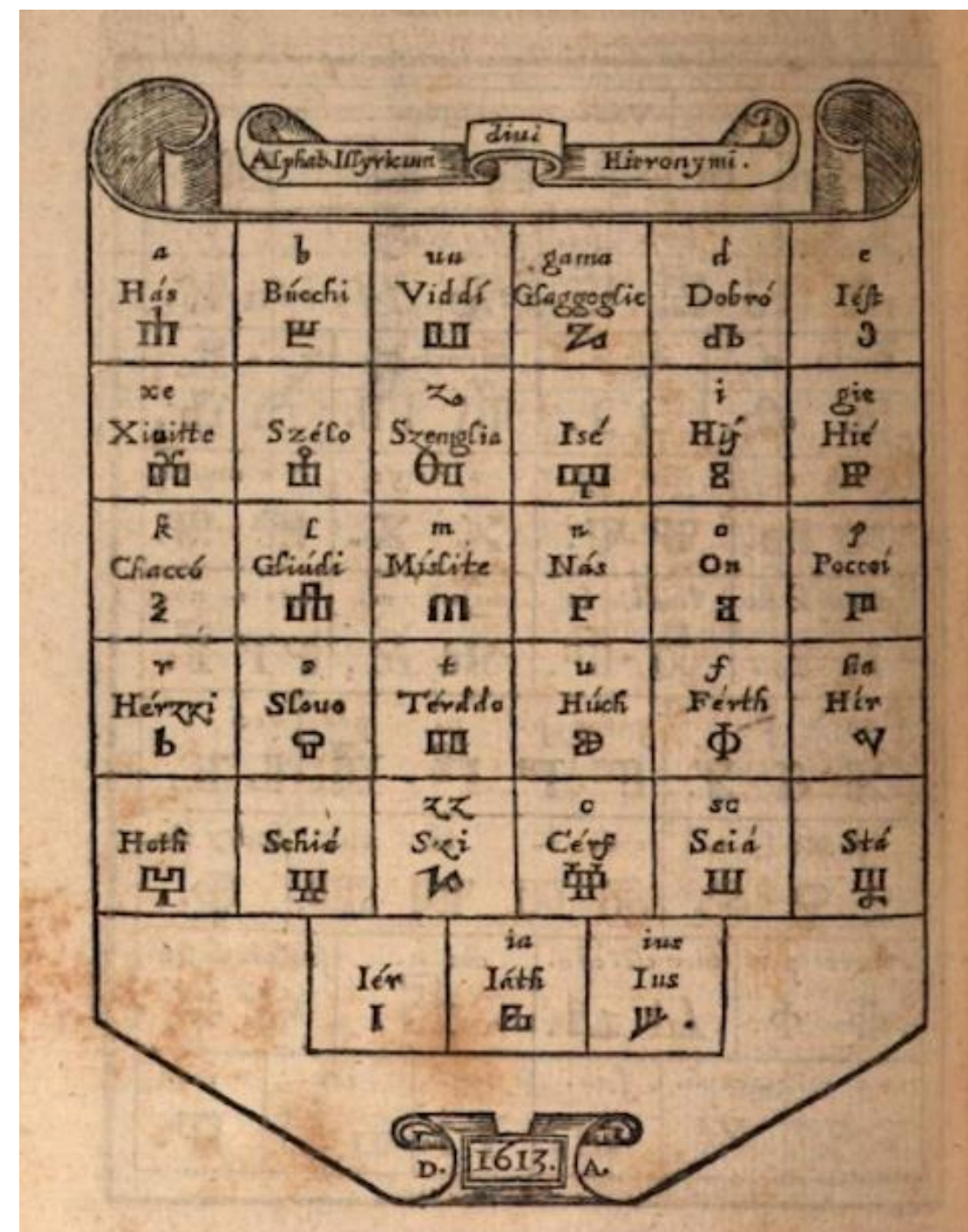
- **Njegovo se ime u Hrvatskoj povezivalo i s nastankom glagoljice i glagoljske pismenosti.**
- I pape su sv. Jeronima povezivale s Hrvatima kao baštinicima njegova zavičaja kojima je on podario glagoljicu.
- Hrvatski glagoljaši su s ponosom širili uvjerenje o sv. Jeronimu kao sunarodnjaku te začetniku glagoljice i hrvatskoga jezika.
- Dokaz o tom nalazi se u pismu pape **Inocenta IV.**, iz 1248. g., kojim **odobrava senjskom biskupu Filipu upotrebu glagoljice i slavljenje mise na narodnom - crkvenoslavenskom jeziku.**
- Pozivanje na sv. Jeronima i glagoljicu korišteni su za zaštitu narodnoga identiteta.

Hrvatsko glagoljičko pismo – Ilirski alfabet sv. Jeronima

GLAGOLJAŠI I SVETI JERONIM

- Glagoljaška književnost poznaje i brojne prijevode Jeronimovih djela (monaške *vitae*, homilije) u sastavu liturgijskih i neliturgijskih knjiga hrvatskih glagoljaša.
- Hrvatski glagoljaši su s posebnim žarom širili uvjerenje o svetom Jeronimu kao sunarodnjaku i ocu glagoljaštva pa su se pozivali na njega i odupirali se stalnom nastojanju Rima da isključivo latinski bude liturgijski jezik.
- Sv. Jeronim ulazi u knjige glagoljaša, a glagoljica se počinje nazivati i ***littera Hieronymiana – Jeronimovim pismom***.
- Glagoljica je smatrana djelom sv. Jeronima, kao ilirsko i dalmatinsko pismo, prema zavičajnosti sv. Jeronima.

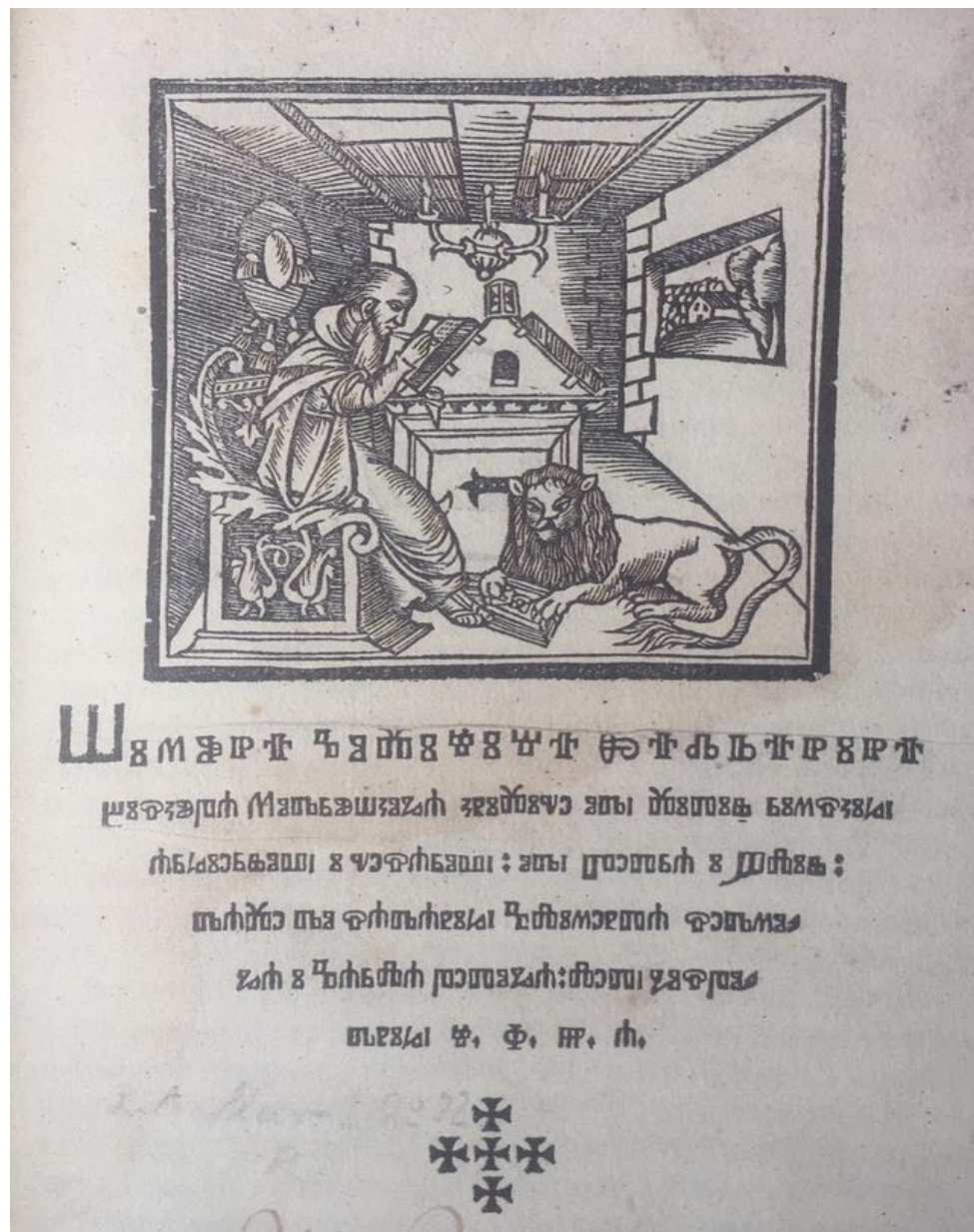
Alfabet Illiricum Hieronymi

Illirien ou Hieronimite.

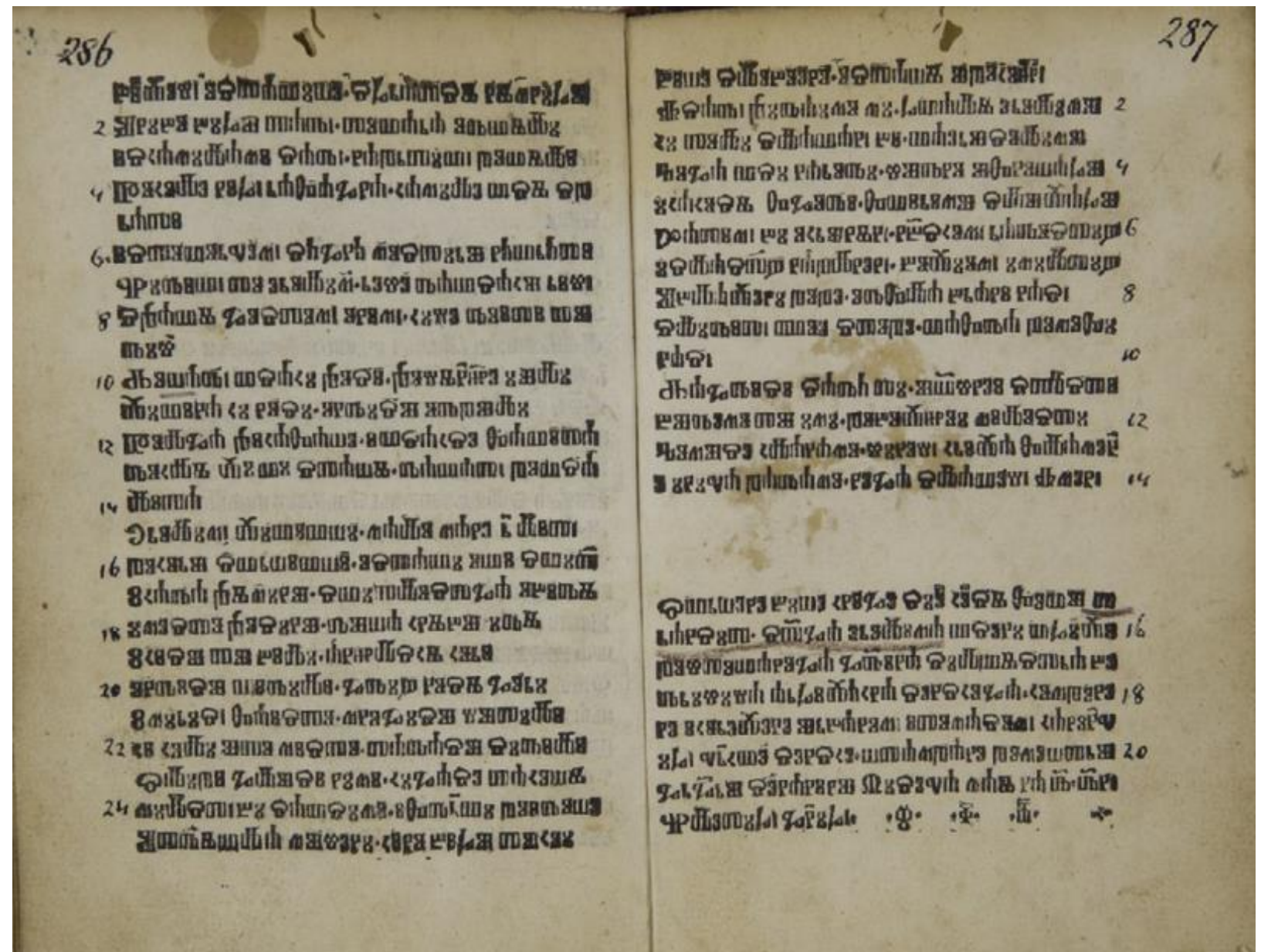
Figure	Nom	Value	N
H h h001	Az	Aa	1
B b b002	Buki	Bb	2
V v v003	Vide	Vu	3
Z z Z004	Glagole	Gh	4
d d d005	Dobro	Dd	5
E e e006	Ist	Ee	6
X x X007	Xvite	Xa	7

Sv. Jeronim u glagoljskim rukopisima

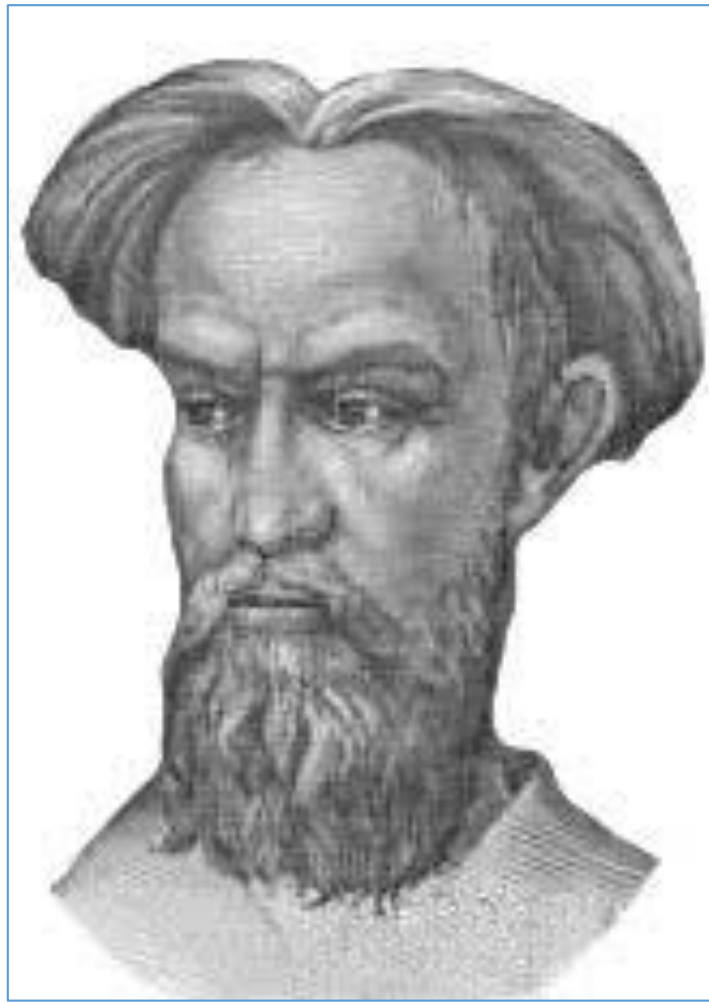
- Popularnosti svetoga Jeronima pomoglo je srednjovjekovno djelo *Vita et transitus sancti Hieronymi*, prevedeno i kod nas krajem 14. st., a poslije tiskano u Senju (1508.). Glagoljaši su pripisivali glagoljicu sv. Jeronimu pa se njegov kult proširio na čitavom hrvatskom prostoru.

Šimun Kožičić Zadrani, u svojoj knjižici objavljuje Hieronimovo pismo - Dalmacije i Ilirije

Iz zbornika *Vita et transitus sancti Hieronymi*, Senjska tiskara 1508.

JERONIMOFILI

Kao zemljaka i sunarodnjaka sv. Jeronima prihvatio je **Marko Marulić**, koji ga naziva prvorazrednim teološkim autoritetom i svecem kojem se najradije utječe.

- Marko Marulić je napisao u Jeronimovu *Epitafu* („Epitaphium“) da je njegov genij nekoć stekao mnoga odličja, ali da je Jeronim svojim djelotvornim životom postigao još veću slavu.
- Hrvatski humanisti prihvatili su Jeronimov utjecaj na glagoljaštvo kao dio hrvatske tradicije i poveznice s kršćanskim svijetom. Tu činjenicu je preuzela i tadašnja učena Europa.
- Češki kralj i rimsko-njemački car Karlo IV. je 1347. u Pragu utemeljio samostan Emaus, koji je posvetio sv. Jeronimu, naglašavajući u povelji „**kako bi u ovom kraljevstvu bio slavljen i hvaljen, kao i u svome narodu**“.

***Velik je onaj koji bježi,
ali je veći onaj koji traži.***

Sv. Jeronim

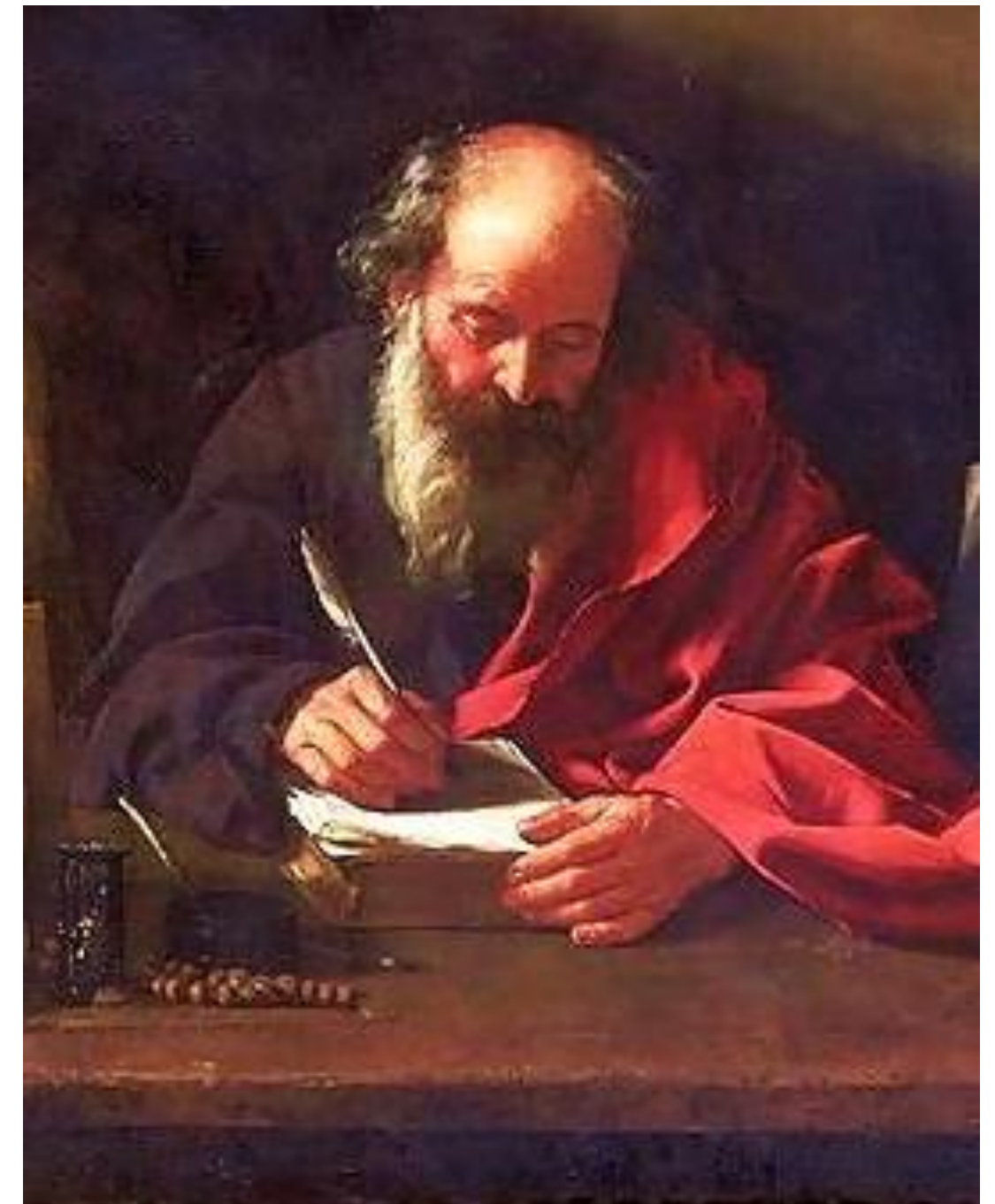
Sveti Jeronim postaje ponos Hrvata još u srednjem vijeku, o čemu svjedoči i *Petrisov zbornik* iz 1468. g. gdje se spominje *Jerolim Hrvat*. Do danas je sačuvan zapis anonimnog glagoljaša, 16. st.:

***Jerolim je naš Dalmatin,
on je dika, poštenje i
slava i svitla kruna
hrvackoga jezika.***

**Tintoretto, Sveti Jeronim,
Wilderness, 1570.**

SVETI JERONIM je postao zaštitnikom hrvatskog identiteta pred nastojanjima Rima da nametne latinski kao isključivi liturgijski jezik te neutralizira narodnu autohtonost i moguća krivovjerja, što je bila stalna borba još od kralja Tomislava i Grgura Ninskog.

Vincenzo Catena, Sv. Jeronim, Nacionalna galerija London, 1512.

POPULARNOST SVETOG JERONIMA

Usteži jezik od opadanja. Budi na oprezu u govorenju svome i znaj da za sve što kažeš o drugome, tvoja te savjest osuđuje i sam se nalaziš u onome čim si drugoga korio. **Sv. Jeronim**

- U 7. st. naslikan je prvi portret sv. Jeronima, postao je najčešće portretiran svetac cijeloga zapadnoga kršćanstva, osobito od 15. st. nakon prenošenja svečevih zemnih ostataka u rimsku baziliku Gospe Velike.
- Gotovo da nema renesansnoga ili baroknoga slikara svjetskoga glasa koji nije naslikao lik svetog Jeronima, a među njima su bili: **Leonardo da Vinci, Dürer, Giovanni Belinni, Rubens, El Greco, Jose de Ribera, Caravaggio, Zurbaran, Tintoretto, Guido Reni, Yan van Eyck, D. Ghirlandaio, V. Carpaccio, Ivan Ranger, Celestin Medović, Vladimir Kirin** a njegov kip izradili su **Ivan Meštrović, Andrija Aleši, Nikola Firentinac** i mnogi drugi.

*Pamet je jedno naumila,
jezik se drugog dokopa.*

Sv. Jeronim

- Njegov opus je kamen temeljac europske kulture jer je omogućio uporabu latinskoga kao jezika zapadnoeuropske kulturne integracije.
- Zaslužan je za povezivanje antičke kulture sa zapadnoeuropskom civilizacijom, a i za popularizaciju biblijske baštine.
- Gotovo da nema renesansnoga ili baroknoga slikara svjetskoga glasa koji ga nije naslikao.

Albrecht Altdorfer, Sveti Jeronim pokornik, Gamalde Galerie, Berlin, 1507.

- **SVETI JERONIM** i srednjovjekovna književna hrvatsko-glagoljska tradicija, utjecala je i na stvaralaštvo **Petra Zoranića**, autora prvoga hrvatskoga romana *Planine* (1536.).
- Na imaginarnom putovanju u *Planinama* Petru Zoraniću je sv. Jeronim vodič, baš kao što je Danteu bio Vergilije.
- U predgovoru je Zoranić napisao: **„I da bi me tumačenje blaženoga Hieronima ne uvižbalo s prirokom bi pisal, boju se.“**
(*I da me nije uvježbalo tumačenje blaženoga Jeronima, bojim se da bih pisao s mukom.*)
- **„Jeronima vidi kao sveca, učitelja i začetnika naše književnosti nazivajući ga klondom (stupom) našega jezika i vjere,“** zapisuje Josip Bratulić o sv. Jeronimu.

Tradicija štovanja sv. Jeronima

proširila se u mnogim dijelovima Hrvatske, posebno Dalmacije. Tako Tin Ujević o njemu 1930. g. piše:

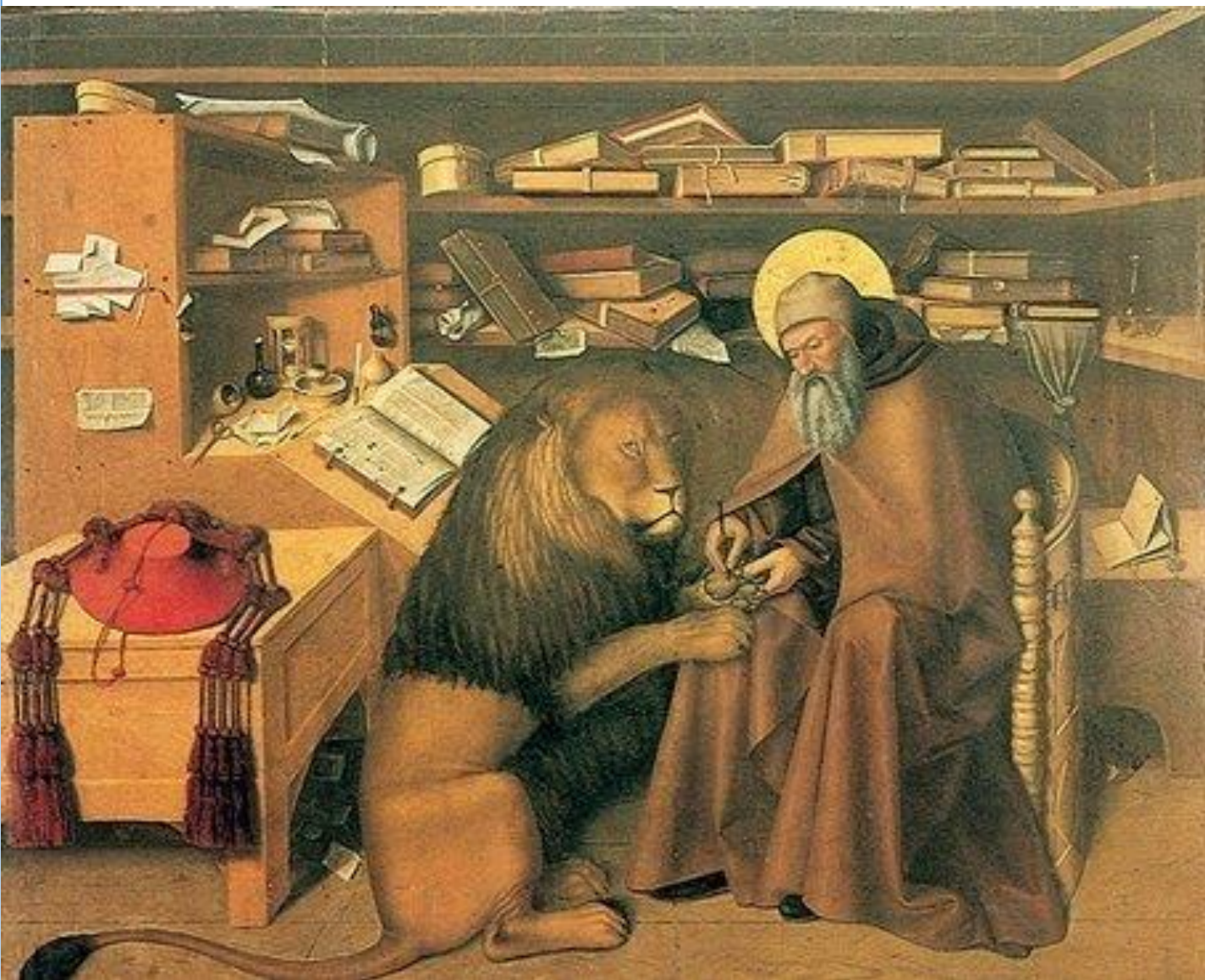
U Dalmaciji... Jerolim u narodnoj masi bijaše odvajkada najpopularniji svetac, te mu je povjerena ambasada ove pokrajine u carstvu nebeskom, ali je žalosno da su njegova djela i rad, proučena od šačice erudita, slabo poznati širem krugu čitalaca. Javnost ne osjeća dovoljno historijsko značenje njegove misli na području živeće kulture.

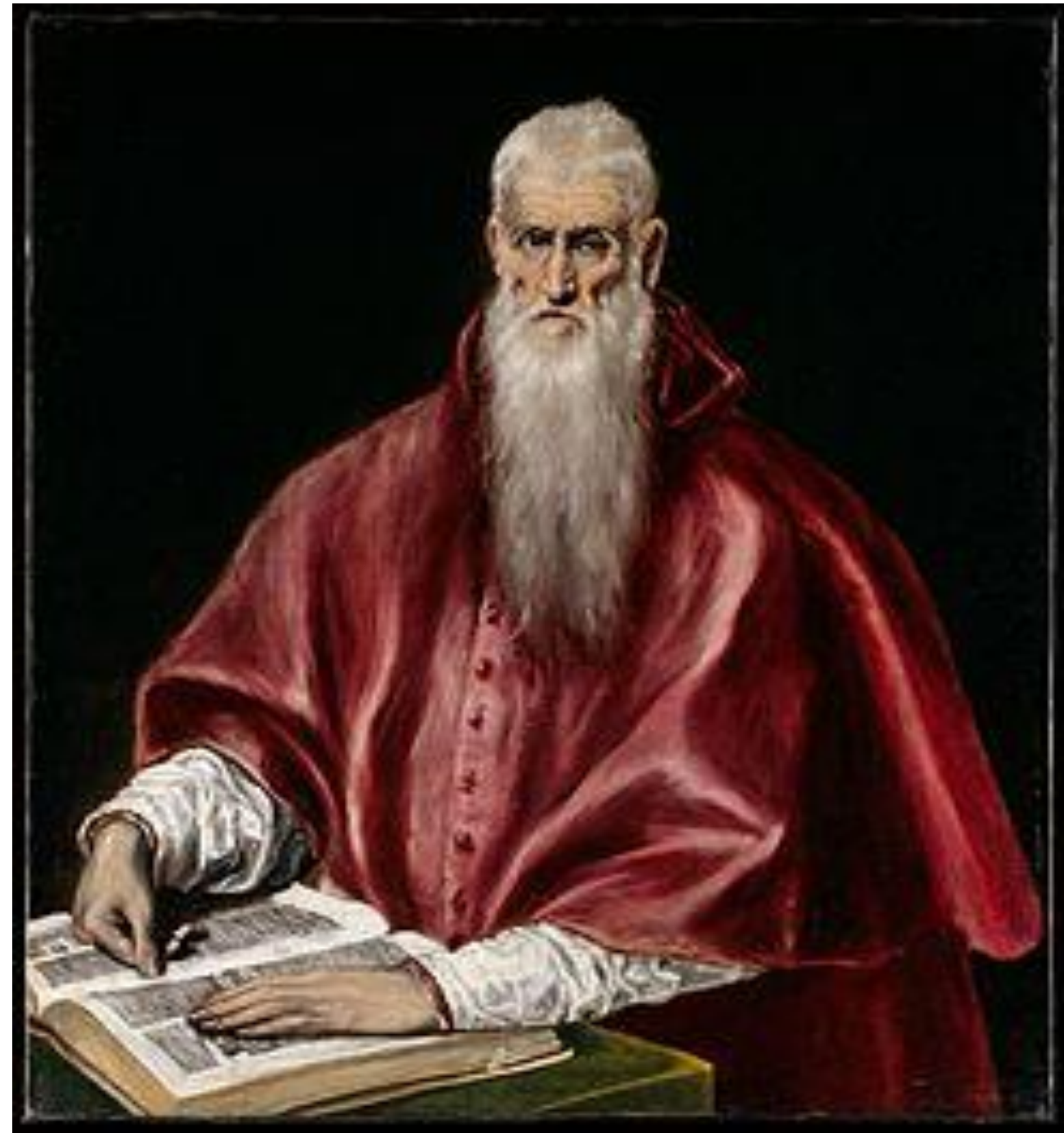
M. Caravaggio, Sveti Jeronim,
Galerija Borgese, Rim, 1606.

*Ne može nedostajati
riječī onome koji ima
vjeru u Boga.*

Sv. Jeronim

Niccola Antonio Colantonie, Sveti Jeronim vadi trn lavu, 15. st.

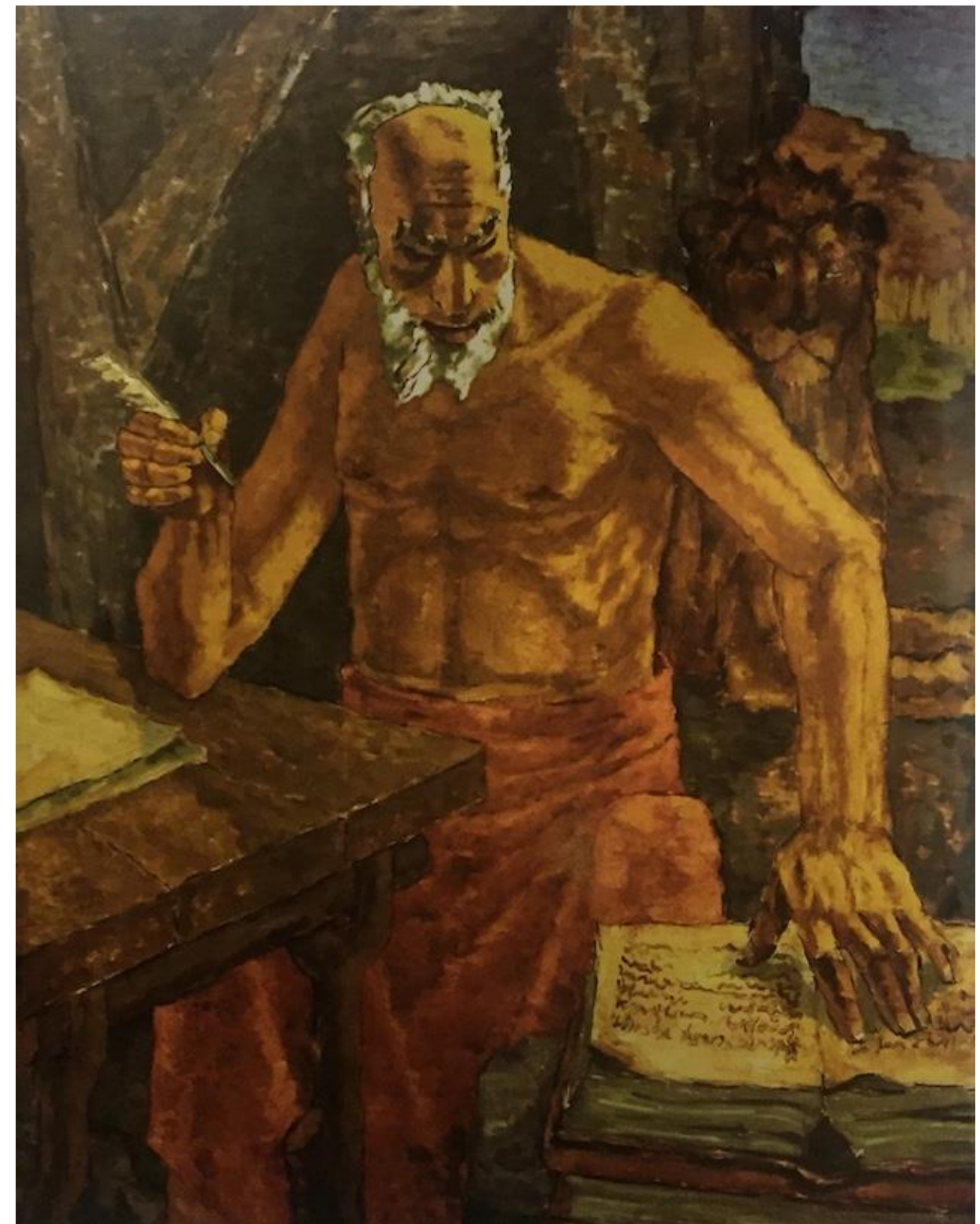
**El Greco, Sveti Jeronim kao učenjak,
Metropolitan Museum of Art,
New York, 1610.**

SVETI JERONIM

Zaštitnik: Dalmacije, učenjaka, učitelja, učenika, teologa, prevoditelja, knjižničara; visokih škola, bogoslovnih fakulteta i biblijskih društava.

Da imam sto jezika i sto usta, i gvozden glas, ne bih bio kadar ni letimice spomenuti imena sviju muka. A nisam doista ni naumio pisati povijest, već samo s malo riječi požaliti naše jade.

Sv. Jeronim

Jozo Kljaković, Sv. Jeronim

Sv. Jeronim i Hrvati

- Svoju povezanost sa sv. Jeronimom Hrvati nisu zaboravili ni u tuđini.
- U Rimu su Hrvati dobili posjed na kojem je Sixto V., papa hrvatskih korijena, sagradio crkvu sv. Jeronima i gostinjac za hodočasnike.
- Rimokatolički zavod, crkva i društvo za hrvatske svećenike u Rimu nosi ime sv. Jeronima, punim nazivom ***Papinski hrvatski zavod svetog Jeronima***, osnovan 1. kolovoza 1901. g., a odlukom pape Pavla VI. iz 1971. g. to će postati ***Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima***.

Crkva sv. Jeronima u Rimu

Sikstinska kapela u Rimu, sv. Jeronim, na stupu desno

***Bogu prikaži ono što ti
nikakav dušmanin ne
može odnijeti niti neki
nasilnik ugrabiti.***

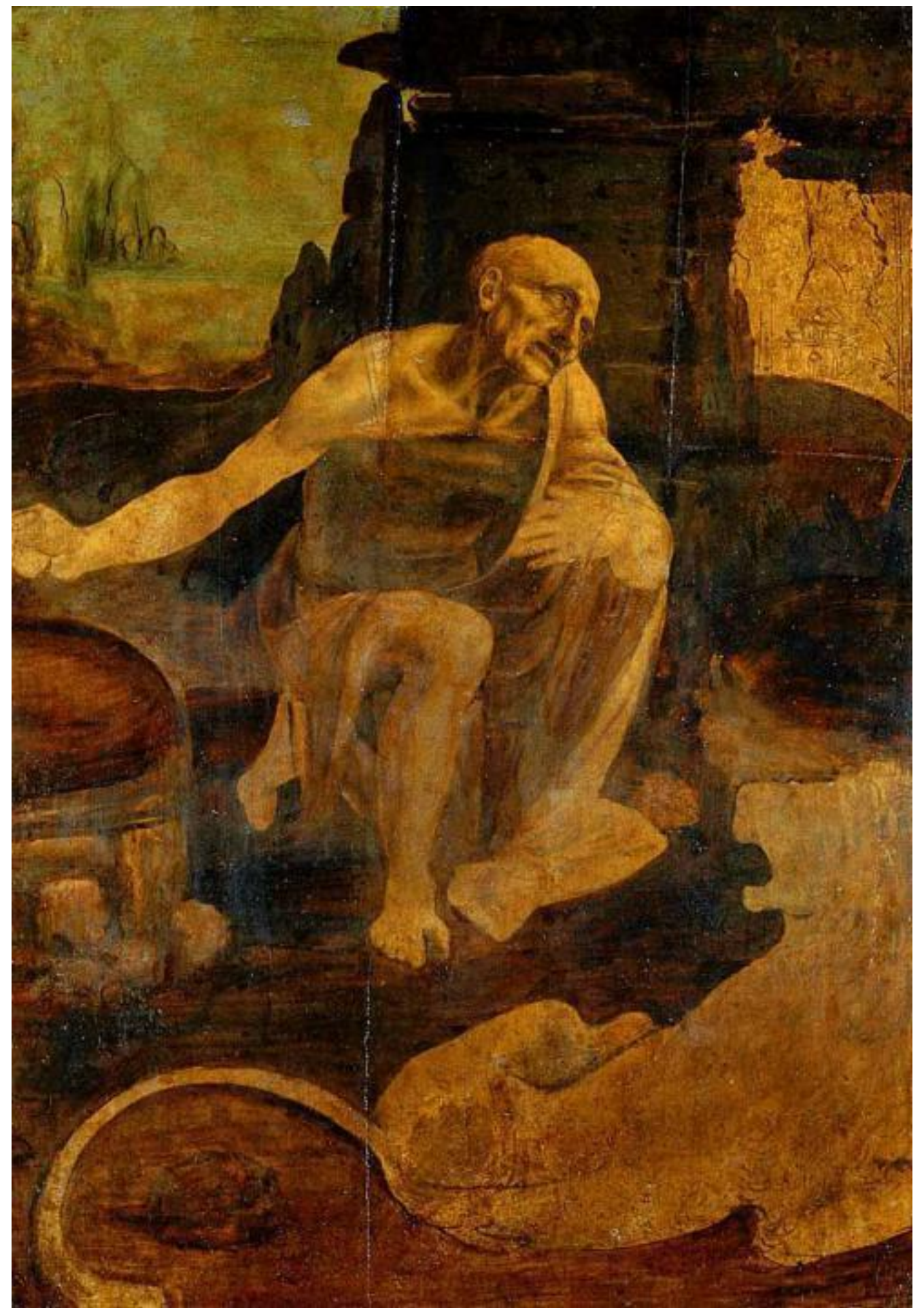
Sv. Jeronim

**Ivan Meštrović, Sveti Jeronim,
Hrvatski zavod svetoga Jeronima,
Rim, 1942.**

Peter Paul Rubens, Sveti Jeronim, oko 1625.

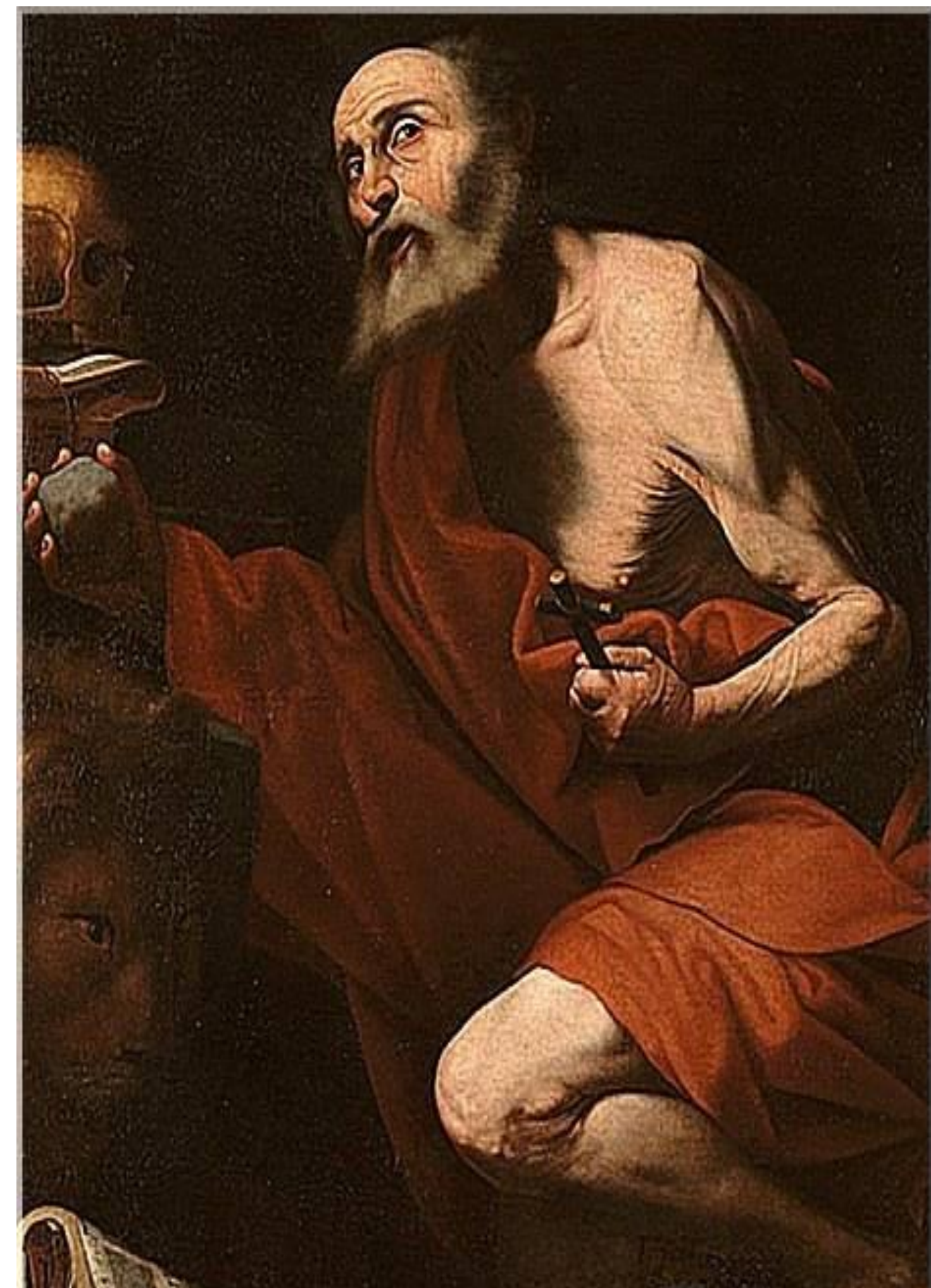
Leonardo da Vinci, Sveti Jeronim pokornik, Vatikanska pinakoteka, Rim, 1480.

Knjiga nikad nek ti nije daleko od ruku i od očiju. Psaltir uči od slova do slova. Molitva nek ti je bez prestanka, a razum budan i nepristupan taštım mislima. Tijelo isto tako kao i dušu upravljaj k Bogu. Srdžbu pridobivaj strpljivošću...

Sv. Jeronim

Jose de Ribera, Sveti Jeronim piše, Museo del Prado, Madrid, 1615.

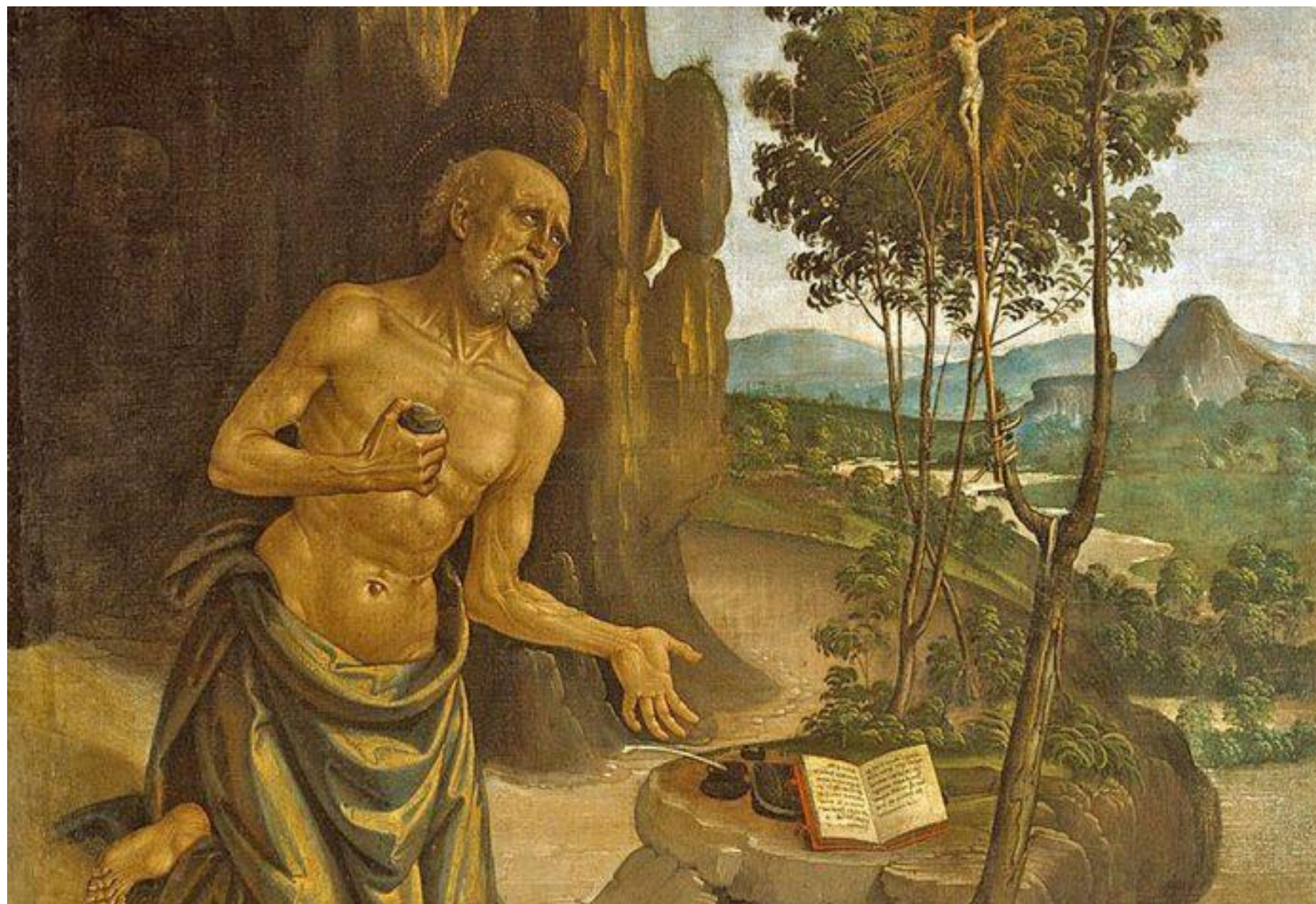

Jose de Ribera, Sveti Jeronim, Muzej Prado, Madrid, 1648.

Albrecht Dürer, Sveti Jeronim u ćeliji, Staatliche Kunsthalle, Karlsruhe, 1514.

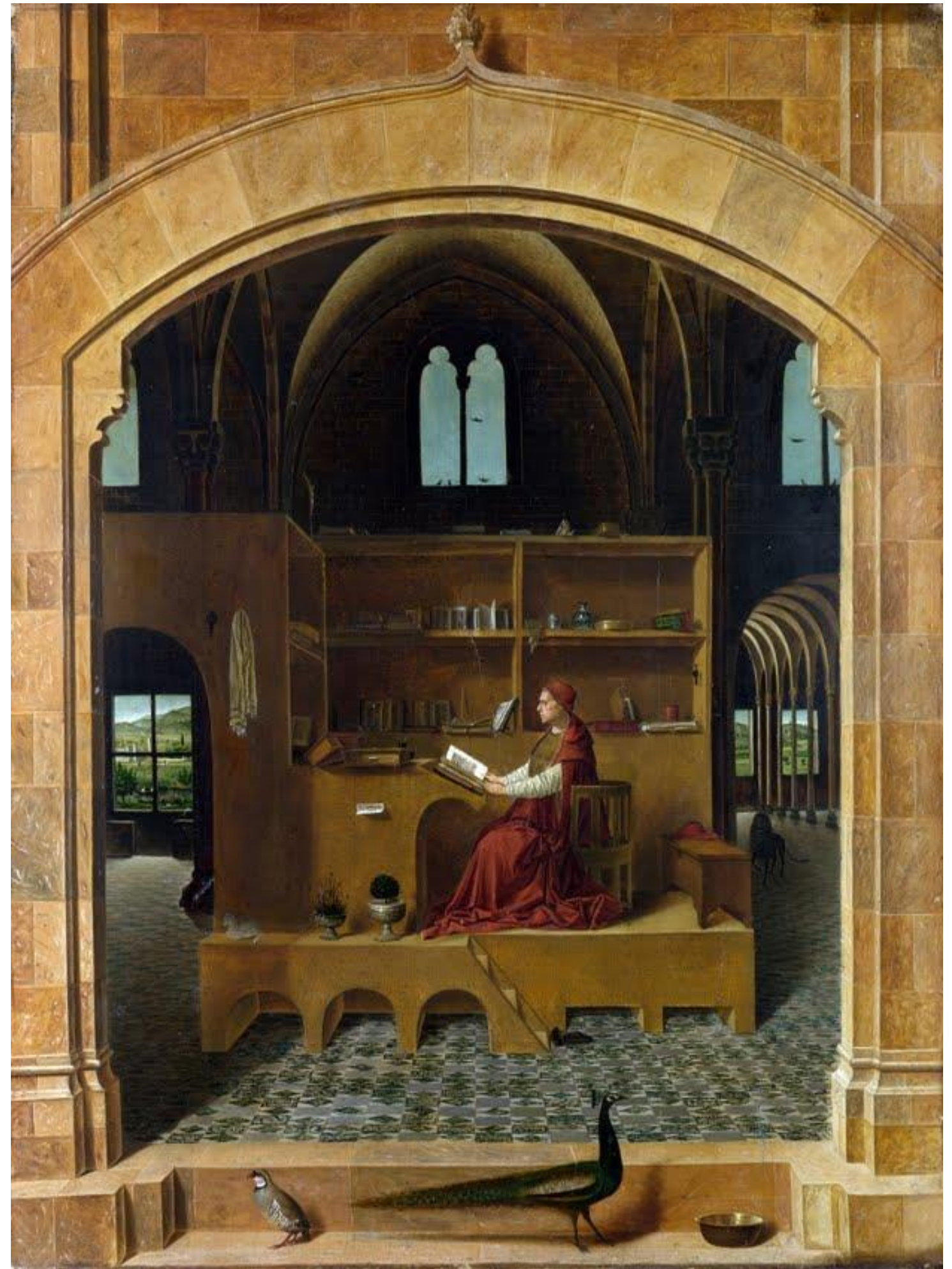
Sv. Jeronim boreći se sam sa sobom, od grješnika je postao svetac, pa je tako zapisao: *Nije mene stid ispovjediti jad i nesreću svoju, nego plačem da nisam ono što sam bio. Sjećam se kako mnogo puta vapijah, za danom obnoć nastavljajući, i ne prestajući lupati se u prsa dok se, na glas Gospodinov, ne bi vratila tišina.*

**Bernardino
Pinturicchio,
Sveti Jeronim,
(1475.-80.)**

H. Van Rijn Rembrandt, Sveti Jeronim, 1648.

Antonello da Messina, Sveti Jeronim, National gallery, London, 1475.

**Sv. Jeronim,
čest motiv i
hrvatskih
umjetnika –
slikara i
kipara**

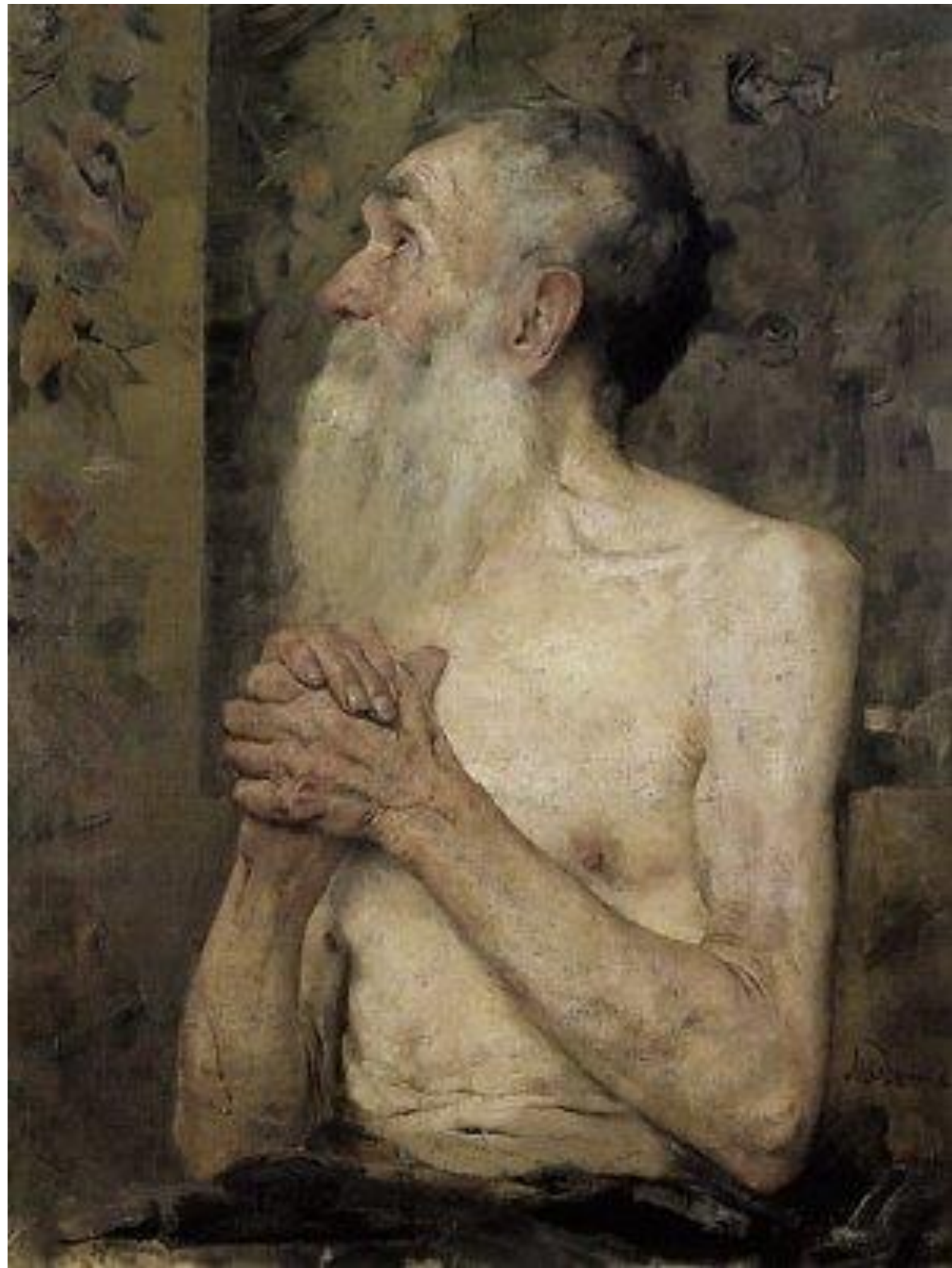
**Andrija Aleši, Sv.
Jeronim, Galerija
umjetnina
Split, kraj 15. st.**

Ljudska snaga i ljudsko znanje mogu doprijeti do savršenosti: ne kažem do sličnosti već do jednakosti s Bogom.

Kad se čovjek popne do vrhunca savršenosti više ne može griješiti čak ni u misli ili iz neznanja.

Sv. Jeronim

Celestin Medović, Sv. Jeronim

Sveti Jeronim

zapisuje:

Ljudi malog uma ne laćaju se velikih zadataka; i ako poduzmu ono ćemu nisu podobni, sam ih pokušaj svlada.

Jeronim je autor i triju monaških biografija, o sv. Pavlu Prvom pustinjaku, sv. Hilarionu i sv. Marku.

Napisao je i crkvenu povijest (*De viris illustribus sive de scriptoribus ecclesiasticis*).

Kip sv. Jeronima u Varaždinu

Sveti Jeronim u Međimurju: iluzionističke zidne slike, oslikani zidovi i stropovi - Ivana Krstitelja Rangera, u trolisnom svetištu barokne pavlinske crkve **sv. Jeronima u Štrigovi.**

Sveti Jeronim piše:

***Šuma raste da se siječe;
polje se sije da bude
požnjeveno; sad je svijet
krcat, zemlja nas ne
čuva. Svaki dan nas
komadaju ratovi, bolesti
nas odnose iz sredine,
gutaju nas oluje i uza
sve to borimo se na
granicama.***

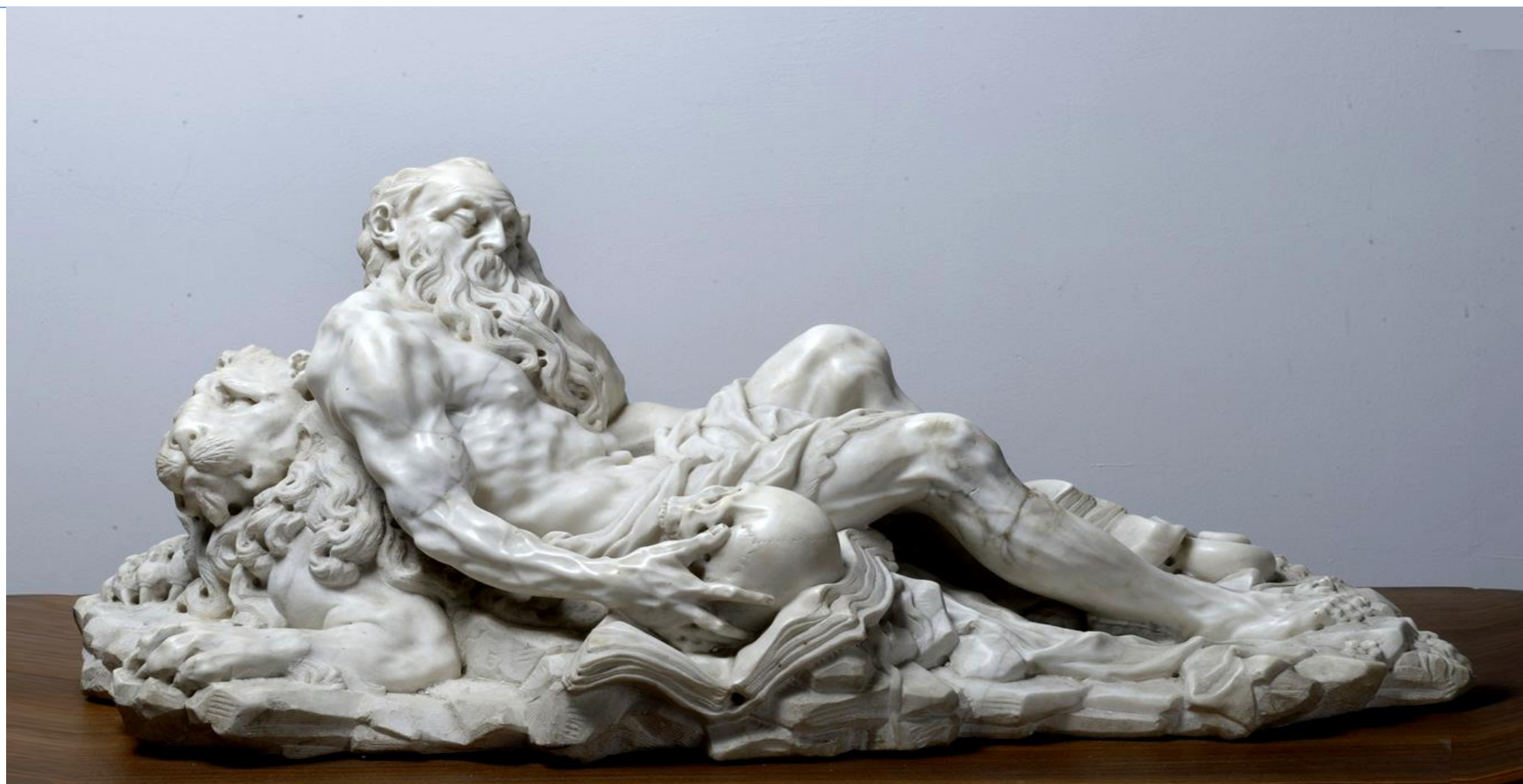
Kip sv. Jeronima u Čakovcu

U Perivoju Zrinski nalazi se barokni kip sv. Jeronima, postavljen 1766. godine. Ovaj rad znamenitog štajerskog kipara Veita Königera, podignut je u doba obitelji Althan u 18. st., kada se vjerovalo da je Sveti Jeronim rođen u Međimurju.

Sv. Jeronim zapisuje:

*Imaj mudrost, pravednost, umjerenost, jakost.
Zatvori se među ove četiri strane neba: ova
četiri konja upregnuta u kola neka te hitro
voze k cilju... Dragulji pretvorit će se u štitove.*

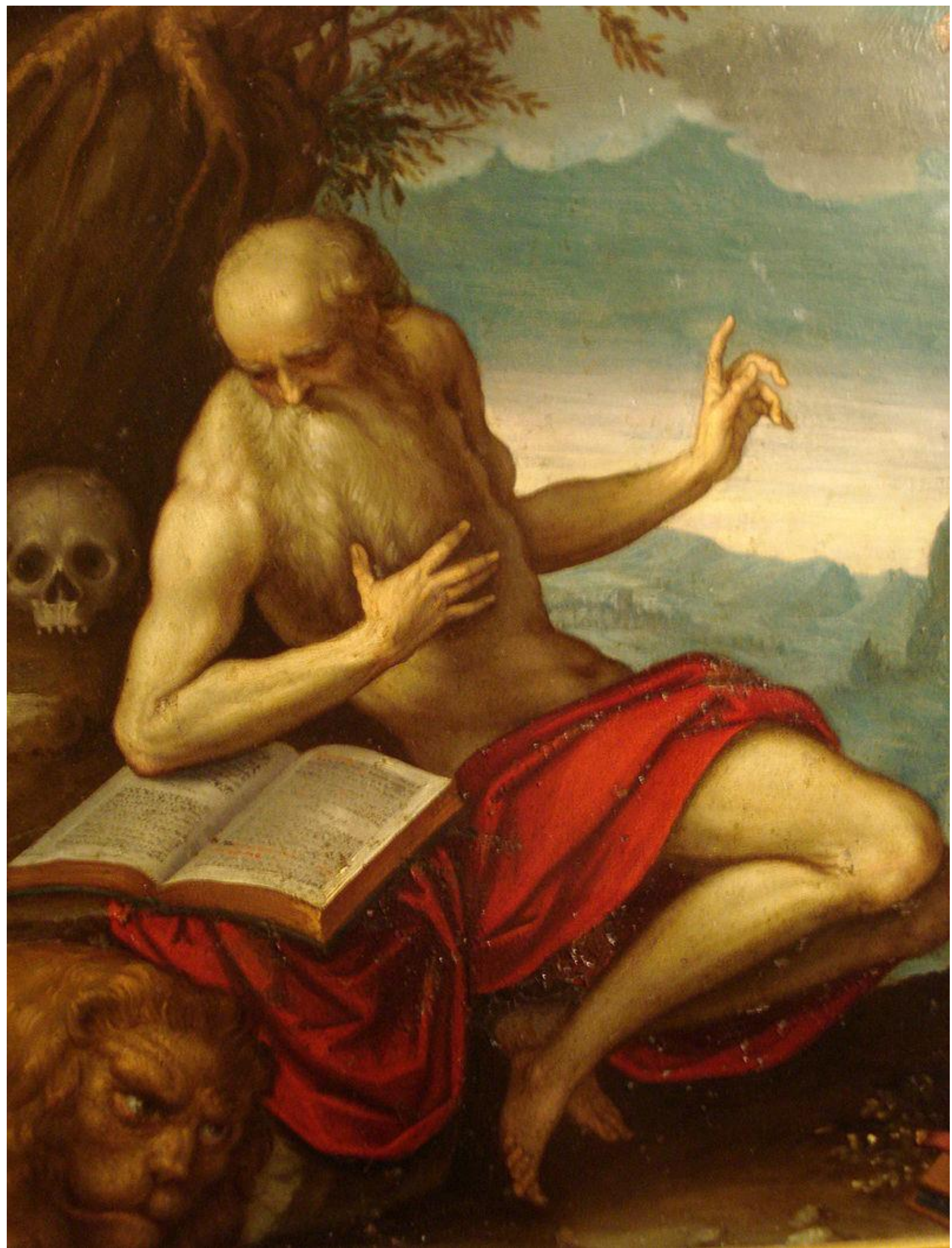
**Kip svetog
Jeronima -
Bonazza,
Giovanni,
Rovinj,
Franjevčki
samostan,
17. st.**

**Sveti Jeronim
je često znao
reći:**

***“Parce mihi,
Domine, quia
Dalmata sum”
Oprosti mi,
Bože, jer sam
Dalmatinac!***

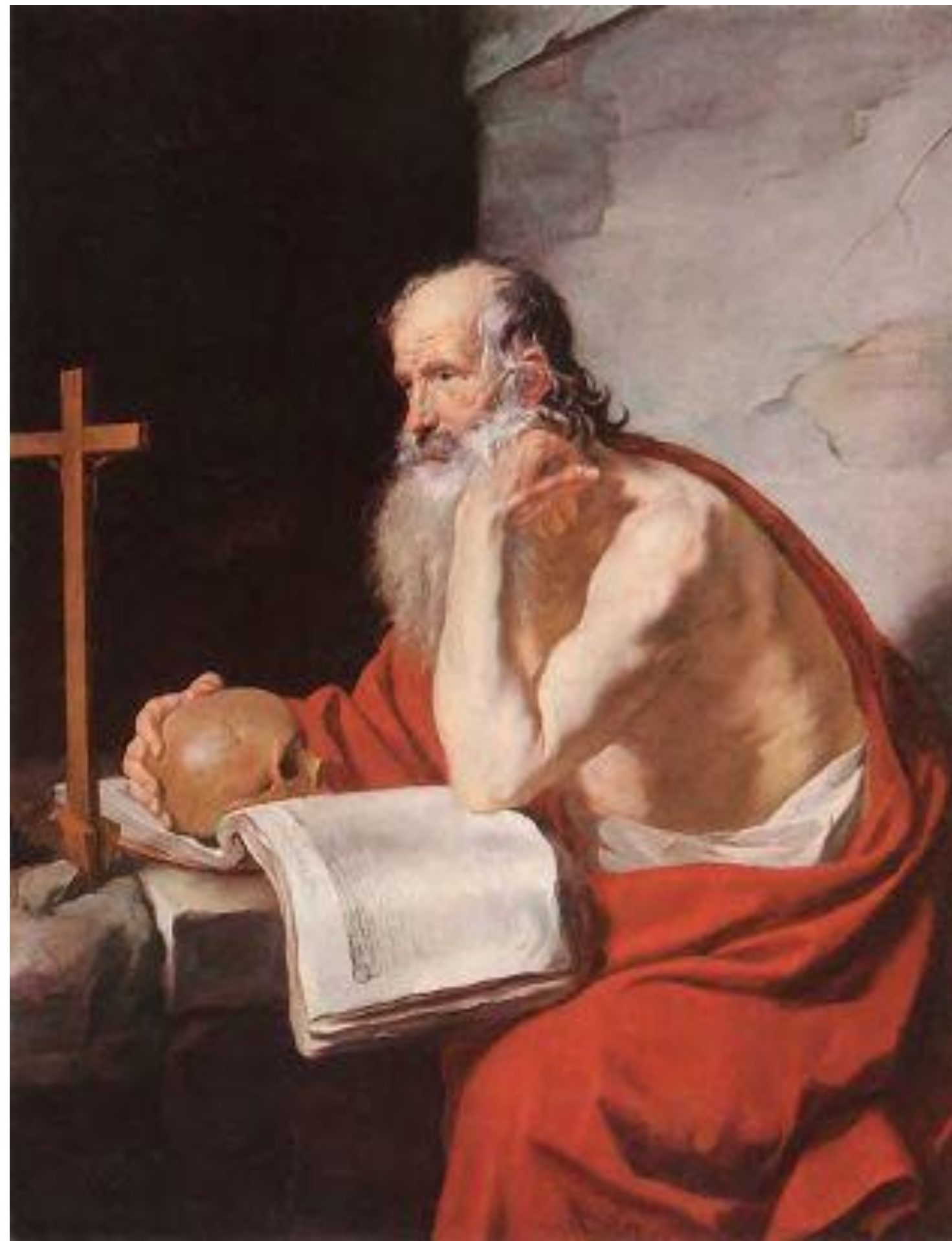
**Jacoppo Palma, Sv.
Jeronim, 1595.**

IKONOGRAFIJA sv. Jeronima

Prikazivanje sv. Jeronima:

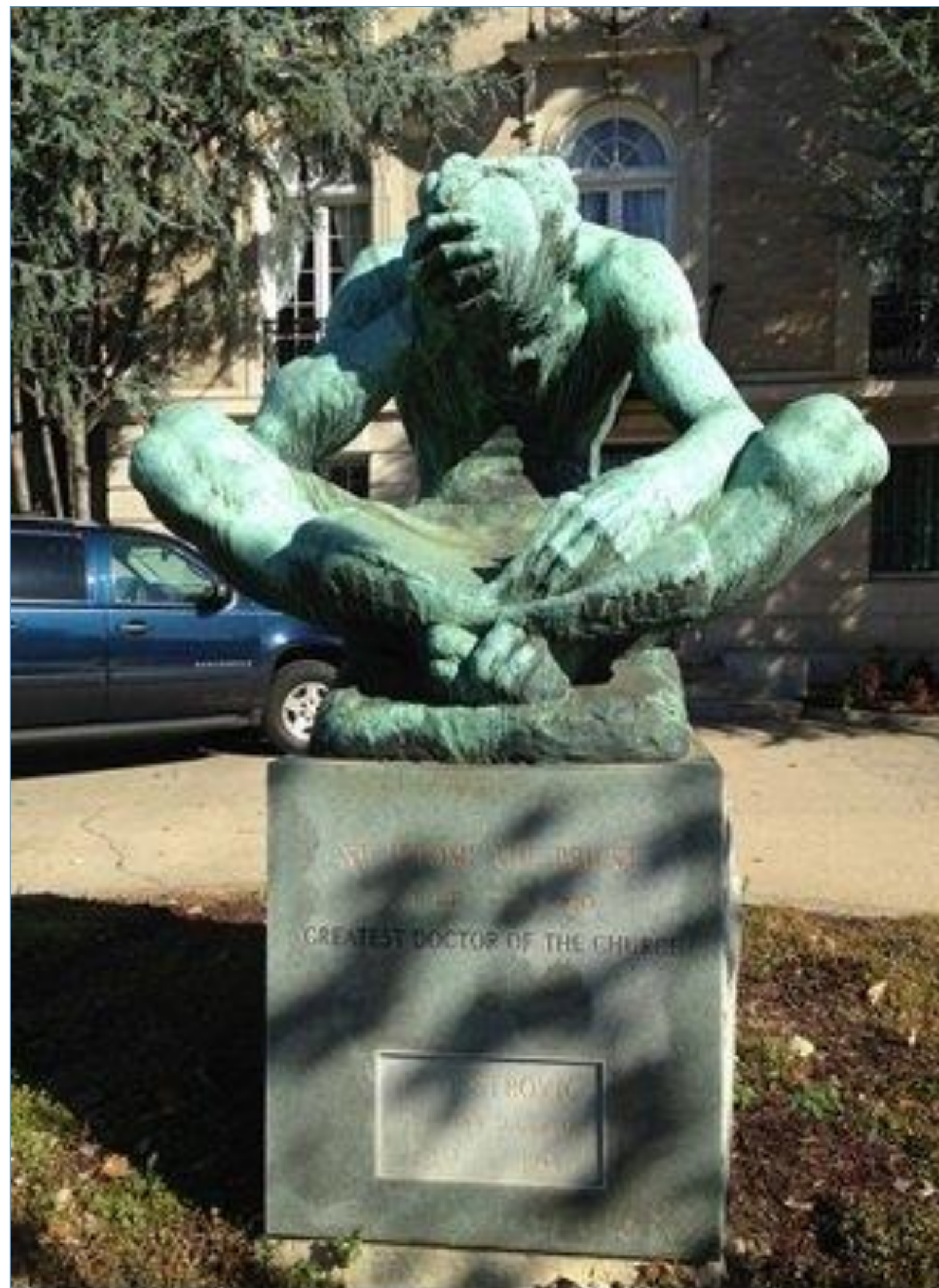
- **Sa kardinalskom kapom**, iako nije bio kardinal, bio je tajnik pape Damaza I.
- **Kao učenjak** za stolom ili u **knjižnici pišući knjige**.
- Kao mršavi, oskudno odjeveni **pustinjak, pokornik i asketa**, klečeći pred spiljom, s raspelom, mrtvačkom glavom i knjigom, kako se kamenom udara u prsa.
- **Kako jednom lavu** izvlači trn iz noge ili mu lav leži uz noge.

Sv. Jeronim u svijetu

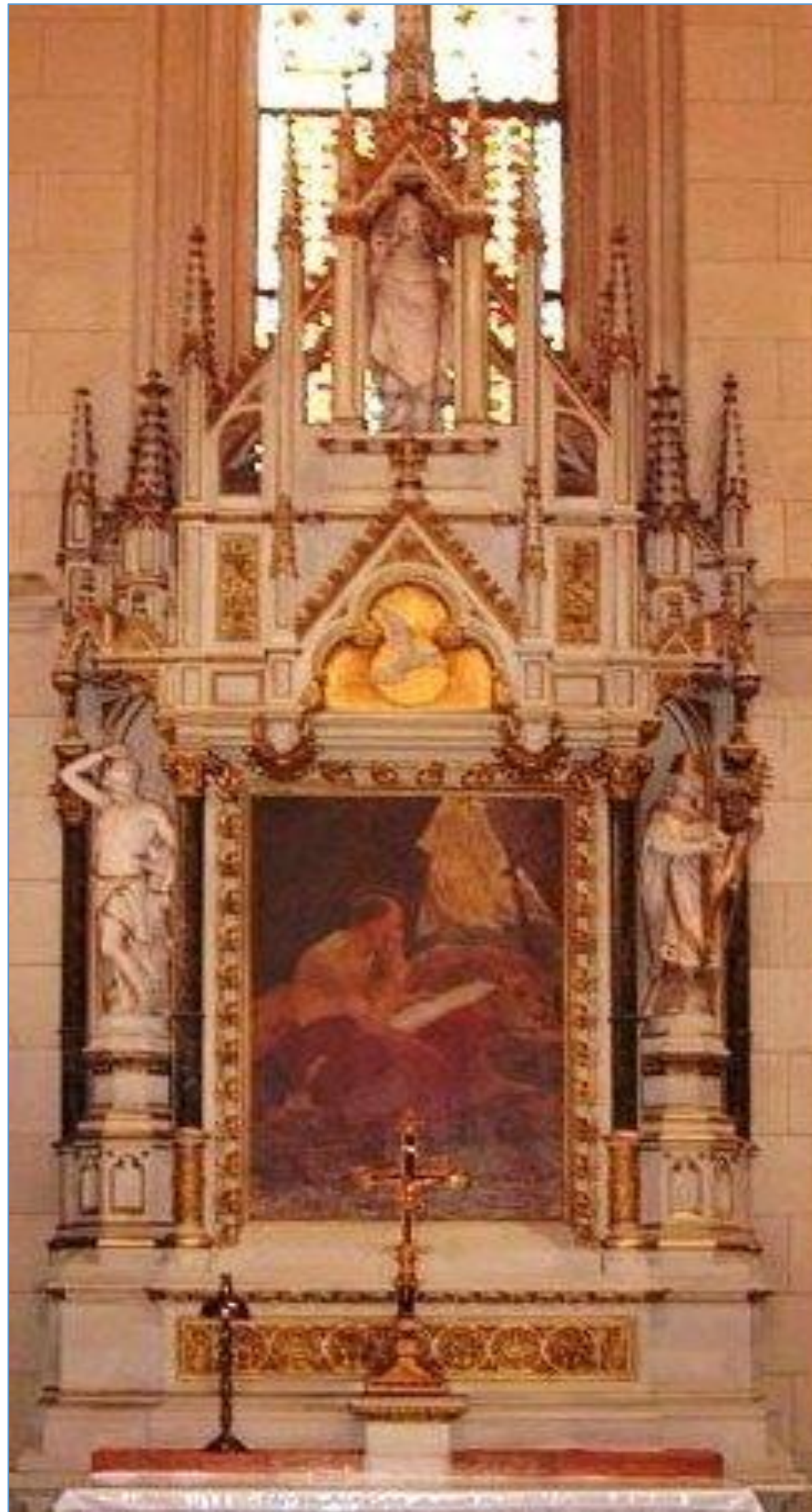
Ime svetoga Jeronima prepoznatljivo je u cijelom svijetu. Po njemu nose ime mnogobrojne crkve, samostani, zavodi, instituti, ulice i trgovi.

Kipar Ivan Meštrović isklesao je jedan od najljepših spomenika sv. Jeronimu koji se nalazi ispred zgrade Hrvatskog veleposlanstva u Washingtonu.

Ivan Meštrović: Sv. Jeronim

**Oltar sv.
Jeronima u
zagrebačkoj
katedrali, koji
je projektirao
Herman Bolle,
prilikom obnove i
izgradnje
katedrale nakon
razornog potresa
1880. godine.**

Oltar sv. Jeronima u zagrebačkoj katedrali.

Projektirao ga je, pri obnovi katedrale, Herman Bolle.

Sliku je naslikao Celestin Medović.

S lijeve i desne strane slike su kipovi sv. Fabijana i sv. Sebastijana.

Sveti Jeronim piše: *Rođen sam na granici Panonije i Dalmacije.* To je danas HRVATSKA.

Akademski kipar Veno Jerković autor je kipa u bračkom kamenu velikog sveca Jeronima, rodom iz Stridona u ondašnjoj rimskoj Dalmaciji, koji će u povodu 1600. obljetnice smrti, biti postavljen u Marijinoj bazilici na Sionu u Jeruzalemu, u rujnu 2020.

SV. JERONIM: Doista muke ovoga života nisu ništa prema budućoj slavi koja će se u nama otkriti: jer nevolja uzrokuje ustrpljenje; ustrpljenje tvori kušanje; kušanje proizvodi ufanje; a ufanje nije prijevarno.

**Kip sv. Jeronima
uz crkvu sv.
Jeronima u
Zagrebu -
Maksimir, rad
kipara Dubravka
Radmana, 2018.**

**Navodne riječi svetoga Jeronima:
*Oprosti mi Bože, jer sam Dalmatinac!***

Danas ovo izričemo kao molbu našem nebeskom zaštitniku: *Oprosti nam sv. Jere, kako reče naš veliki Tin Ujević, jer nismo uvijek na najbolji način vrednovali povijesno značenje Tvoje misli na području živeće kulture.*

(Blaženko Boban, župan, na predstavljanju knjige u Splitu 2020.)

Prigoda je uz veliku obljetnicu – 1600 godina od smrti sv. Jeronima, da mu se oda počast i sjećanje, kao velikom čovjeku naših korijena.

Značaj sv. Jeronima i Vulgate

- *Sveto pismo je u temeljima nacionalnih književnosti, u slavenskih ćirilometodski prijevod, u drugih europskih naroda latinski prijevod Svetoga pisma sv. Jeronima u prijevodima na nacionalne jezike. U dubini gotovo svih onih naroda koji su se za širi puk odlučili na svoj materinski jezik prevesti Sveto pismo s latinskoga jezika. Neki su to učinili i s grčkoga, s više ili manje uspjeha, i tako nastaju europski književni jezici. U temeljima je europskih književnih jezika prijevod Biblije. Nije bilo drugoga teksta koji bi tako oblikovao svijesti, metaforiku, prikaz onoga prirodnog poimanja – nebo, zemlja, voda, život uz rad, u obitelji i zajednicu itd. U Bibliji je sve na neki način oblikovano tako da se lako prihvaćalo, slikovito je i puno skrivenih sadržaja koji se razmišljanjem otkrivaju u jednoj drugoj, duhovnoj dimenziji.*

(Akademik Josip Bratulić: Jeronimova Vulgata: <https://www.novilist.hr/ostalo/kultura/sv-jeronim-akademik-josip-bratulic-o-1-600-godina-od-smrti-prevoditelja-biblije-na-latinski-jezik/> , 3. 9. 2020.)

Hrvatski prijevodi Biblije

- Biblijske tekstove iz Jeronimove *Vulgate* u ranom srednjem vijeku sadrže: ***misali, brevijari, časoslovi, sakramentari, lekcionari i evanđelistari.***
- ***Bečki listići***, sakramentar iz 12. st.; ***Splitski odlomak***, misal iz 13. st.
- ***Brevijar Vida Omišljanina***, iz 1396., donosi dijelove biblijskih knjiga.
- Glagoljski ***Hrvojev misal***, pisao ga svećenik Butko 1404. po rimskom obredu.
- ***Korčulanski lekcionar*** iz 14. st., ***Zadarski lekcionar*** iz 15. st., ***Lkcionar Bernardina Splićanina*** iz 1495.
- **Bartol Kašić** priredio je cjelovit prijevod *Biblije* 1633. u Rimu, ali mu nažalost nije bilo dopušteno tiskanje na narodnom jeziku.
- Bilo je i **kajkavskih pokušaja** prijevoda Biblije u 18. st.
- ***Katančićeva Biblija*** - preveo Matija Petar Katančić 1831. u Budimu
- ***Škarićeva Biblija*** – prijevod Ivana Matije Škarića u Beču 1858. – 1861.
- Bilo je još hrvatskih prijevoda Biblije: **Bogoslav Šulek**, 1877.; **Franjo Zagoda**, 1946.; **Ivan Šarić**, 1959.godine.
- ***Zagrebačka Biblija*** – 1968. g., prvorazredno je filološko djelo, urednici bibličar **Bonaventura Duda** i književnik **Jure Kaštelan**, uz mnoge suradnike i prevodioce (Adalbert Rebić, A. Sović, Z. Mrkonjić, Jerko Fućak, Josip Tabak i dr.).

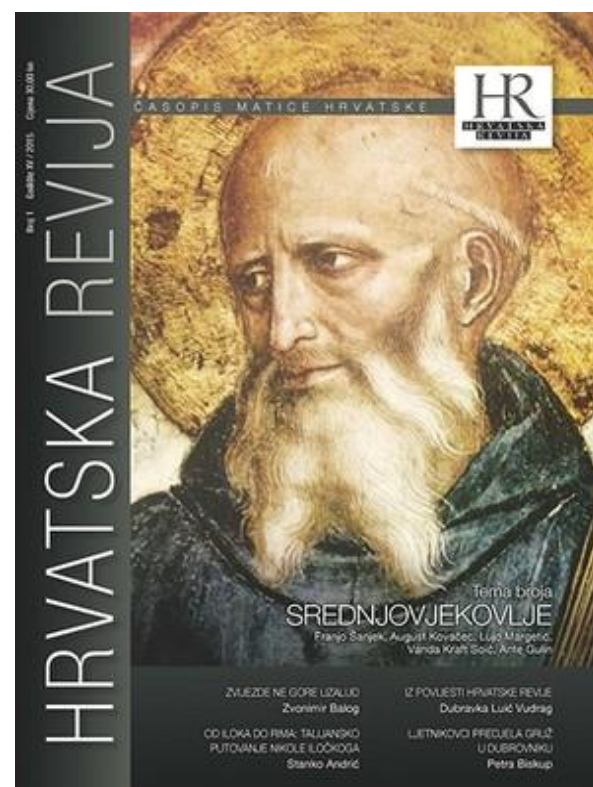
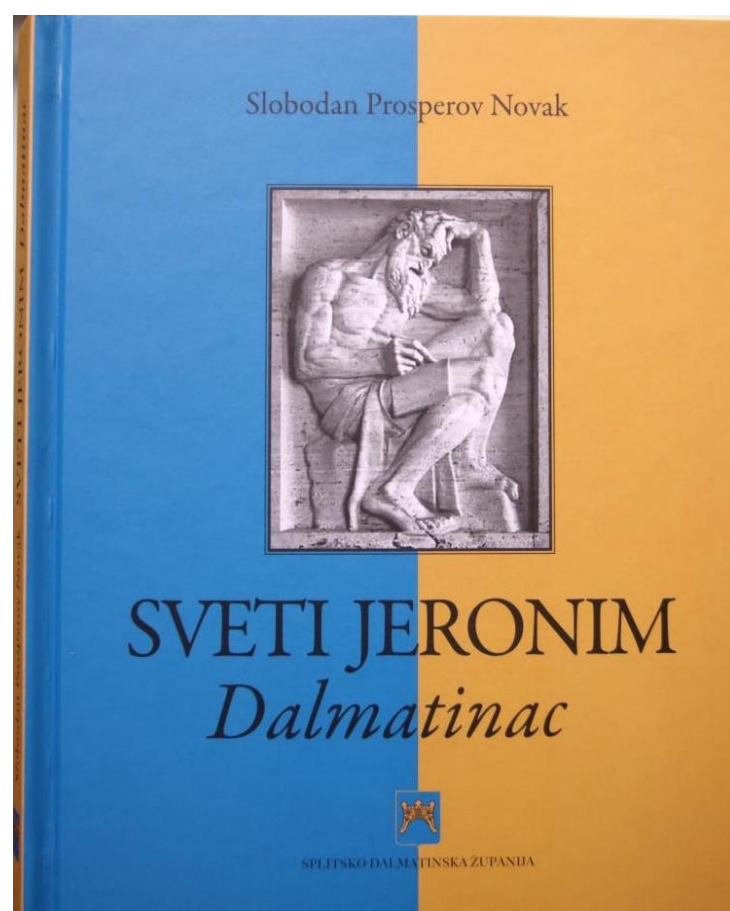
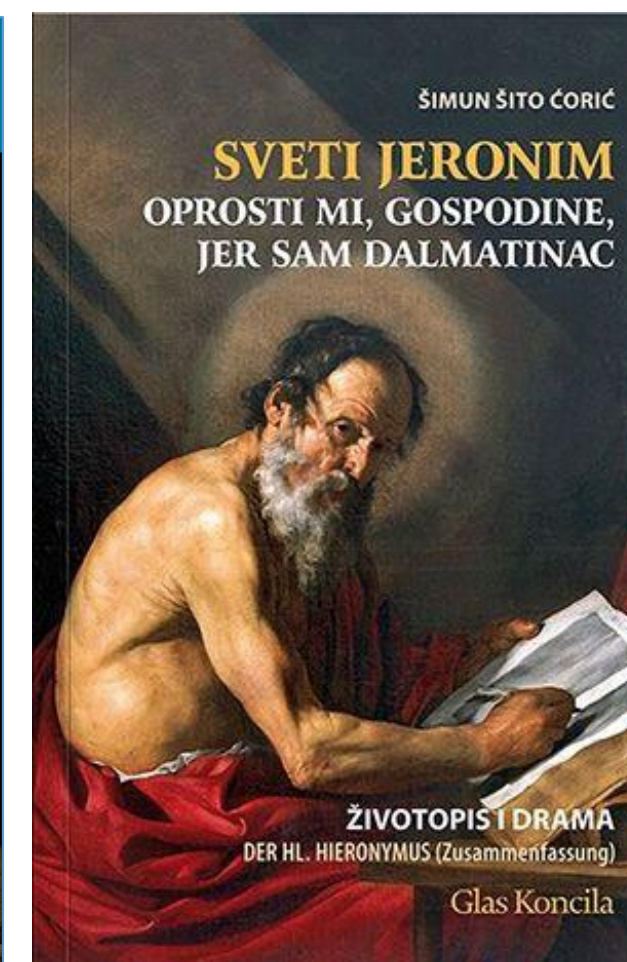
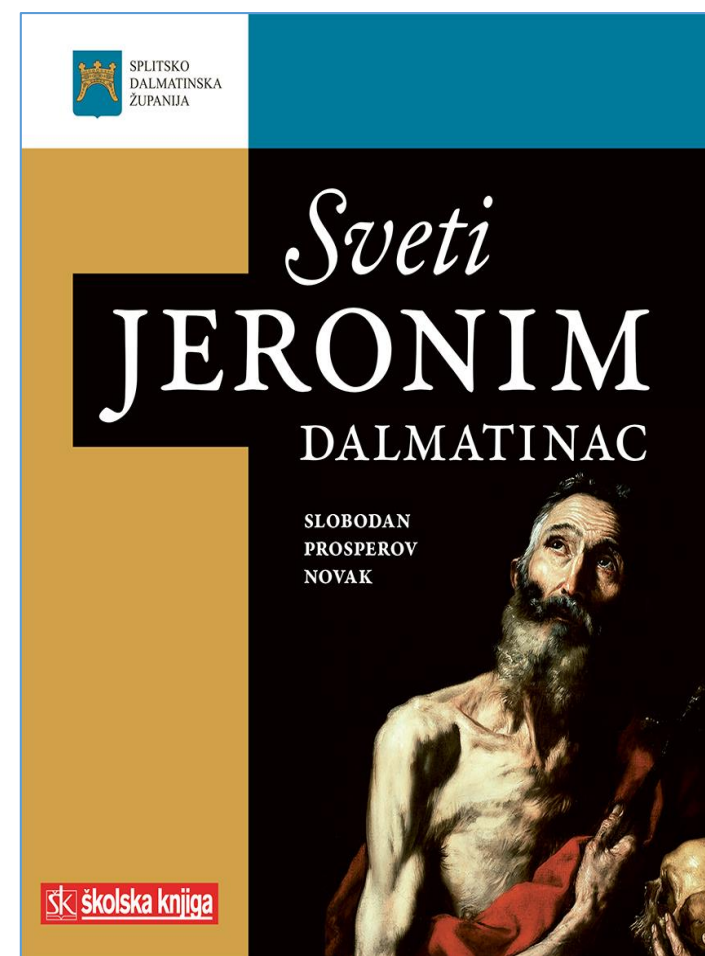
Misli svetoga Jeronima:

- *Nije bitno kakvu naravu imaš, već što ćeš s njome učiniti.*
- *Božja milost može promijeniti svakoga; treba joj se samo otvoriti.*
- *Nemirni duh nekada zna izvesti na pravi put prije nego mirni duh.*
- *Bog vodi ovaj svijet naprijed po ljudima koji se priznaju grešnicima, a ne bezgrešnima.*
- *Svi smo mi pozvani prevoditi riječi Evandjelja u djela Evandjelja.*
- *Evandjelje je knjiga iz koje čitaš dvostruko više nego što je između korica napisano.*
- *Da bi se približio Bogu, moraš se prije toga osloboditi svega što te odvraća od njega.*
- *Samo u samoći čovjek može doći do velikih istina o životu.*
- *Možeš druge učiti o Bogu samo ako tvoj život govori o Njemu.*
- *Putuješ svijetom u potrazi za Bogom da bi na kraju shvatio da je On uvijek bio uz tebe.*
- *Gledajmo da naučimo na zemlji one istine čija će se trajnost nastaviti i u nebu!*

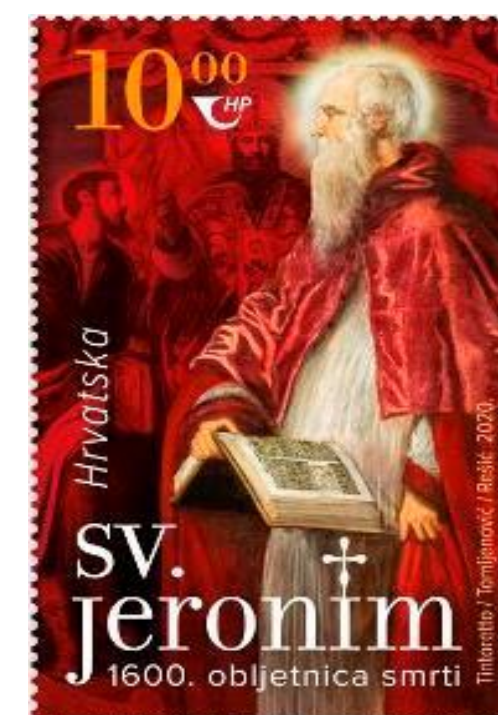
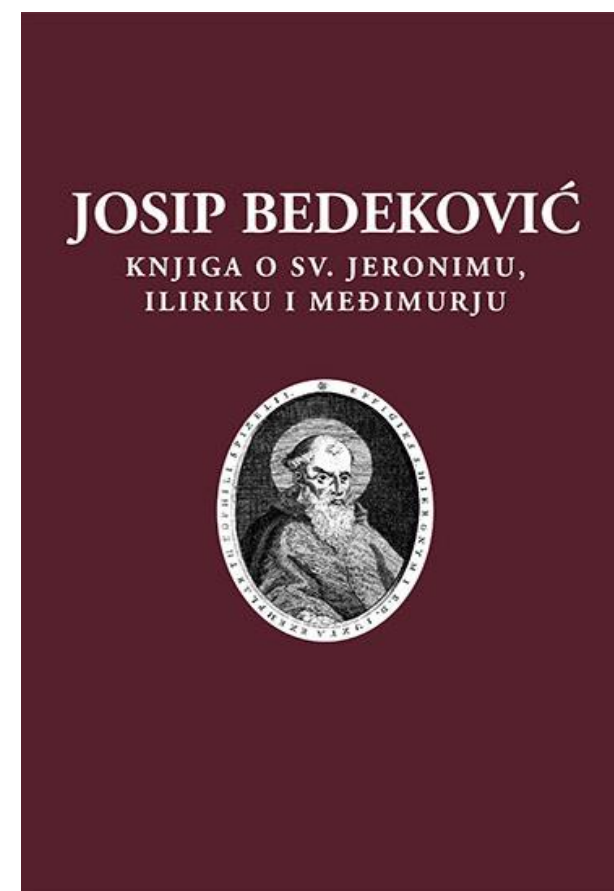
**Uči što ćeš učiti drugoga.
Tvoja djela nek' ne sramote
riječi tvojih. *Sveti Jeronim***

**Knjige i prigodna poštanska
marka o sv. Jeronimu**

**Jeronimove su misli preuzete iz knjige
S. Prosperova Novaka: *Sveti Jeronim
Dalmatinac, 2020. Školska knjiga.
Zagreb***

**Hrvatska revija,
br. 1, 2015.**

Hvala na pozornosti!

Korištena knjiga i izvori:

- Novak, Slobodan Prosperov. *Sveti Jeronim Dalmatinac*. 2020. Školska knjiga. Zagreb.
- Prof. dr. sc. Darko Žubrinić, predsjednik Društva prijatelja glagoljice, objavio je na ovim mrežnim mjestima korisne podatke o sv. Jeronimu:
- <http://www.croatia.org/crown/articles/11245/1/St-Jerome--and-his-importance-for-Croatians.html>
- <http://www.croatia.org/crown/articles/11245/2/St.-Jerome--and-his-importance-for-Croatians>
- <http://www.croatia.org/crown/articles/11245/3/St.-Jerome--and-his-importance-for-Croatians>

